

6-7

LESU ZDAR

Časopis lesníků a přátel lesa



ročník 10
2004

Projekty pěstební a těžební činnosti
Strategie použití krytokořenných sazenic
Výkon funkce odborného lesního hospodáře
Ke stinnosti jedle – otázky zůstávají
Certifikace lesů systémem PEFC



PROGRAM 2000

na lesní správě Litvínov



1.



2.



3.



4.



5.



6.



7.

8.

1. Informační tabule u Flájské obory
2. Zřícenina hradu Osek
3. Dřevěná lávka přes Flájský potok
4. Flájská přehrada je významným zdrojem pitné vody
5. Budova lesní správy Litvínov
6. Turistický přístřešek
7. Studánka
8. Rozcestník na lesní cestě k přírodní rezervaci Vlčí důl



INFORMACE Z VEDENÍ

Vážení čtenáři,

do rukou se Vám dostává další číslo našeho podnikového časopisu Lesu zdar. Jeho nová tvář by měla být výrazem otevřenosti a snahy vedení podniku zvýšit úroveň informací o aktuálním dění nejen uvnitř samotného podniku, ale i v rámci celého odvětví lesního hospodářství. V této stručné informaci Vám alespoň pár větami částečně přiblížím současný běh událostí ve vedení našeho podniku.

Témata, o nichž se nyní nejčastěji hovoří a z nichž jsou některá zmiňována i v celostátních médiích, naleznete v rozhovoru, který je součástí tohoto vydání. Jedná se zejména o stanovisko vedení podniku k závěrečné zprávě NKÚ, probíhajícímu personálnímu auditu a personálním změnám a také k prodeji dříví ve vlastní režii.

S ohledem na rozměry letošního počasí v průběhu první poloviny června, navrhuje vedení podniku poskytnout finanční pomoc na odstranění následků živelních pohrom obcím Litovel a Ledec nad Sázavou. Dozorčí rada LČR, s. p., na svém zasedání dne 14. června 2004 tyto sponzorské dary schválila.

Vedení na svých posledních zasedáních projednalo tyto materiály: Výsledky hospodaření podniku za první čtvrtletí letošního roku; Ekonomiku obor, bažantnic a samostatných režijních honiteb za myslivecký rok od 1. 4. 2003 do 31. 3. 2004 na lesních závodech LČR; Povinnosti plnění vyplývající z novely vodního zákona. Pro dozorčí radu podniku byl připraven dokument s názvem Strategický rozvoj LČR. S hlavními závěry vás seznámíme v samostatných příspěvcích v některém z dalších čísel časopisu.

Nadace Dřevo pro Život

Rád bych se zde také zmínil o připravovaném projektu nadace „Dřevo pro život“. Česká republika patří dlouhodobě mezi evropské státy s nejvyššími zásobami dřeva v lesích, v přepočtu na jednoho obyvatele zaujímá 4. místo. V kontrastu s tím je ovšem fakt, že spotřebou dřeva na obyvatele výrazně zaostáváme a řadíme se v Evropě na jedno z posledních míst. Protože zásoby dřeva v českých lesích stále rostou, je skutečnost velmi nízké spotřeby dřeva na domácím trhu neudržitelná.

Z těchto důvodů MZe na jaře loňského roku iniciovalo schůzku zástupců největších vlastnických a podnikatelských subjektů lesního hospodářství a dřevozpracujícího průmyslu. Zde bylo konstatováno, že je nanejvýš naléhavé tuto situaci řešit, zvláště proto, že ceny dřeva již několik let stále klesají a začínají se projevat potíže s jeho odbytem. Na základě analýz vzešel návrh založit Nadaci, tedy neziskového subjektu podporujícího zlepšení vnímání dřeva jako ekologického produktu u české veřejnosti.

Protože státní podnik Lesy České republiky je největším správcem lesů v ČR a pečuje o státní lesní majetek, očekává se od něj, že se bude na založení a dlouhodobé práci nadace podílet. Stejně jako velké zpracovatelské firmy se nemohou LČR zříknout odpovědnosti za celkový stav 1/3 území ČR, které pokrývají lesy, za ekologickou stabilitu české krajiny a za sociální a ekonomické perspektivy rozvoje životní úrovně lidí ve venkovských oblastech.

Závěrem mi dovoluji popřát Vám, příjemně prožité chvíle během nastávajících letních měsíců a načerpání nových sil a chuti do další společné práce, která před námi stojí.

><

Ing. Kamil Vyslyšel, generální ředitel

OBSAH

- 2 Co nás čeká v nejbližší době
- 4 Projekty pěstební a těžební činnosti
- 6 Strategie použití krytokořených sazenic
- 9 Projednávání národního seznamu Natura 2000
- 10 Výkon funkce odborného lesního hospodáře
- 13 Ke stinnosti jedle – otázky zůstávají
- 18 Kontrolní závěr NKÚ
- 22 Otevřený dopis Ing. J. Sixtovi
- 26 Certifikace lesů systémem PEFC
- 29 Pohár LČR 2004
- 30 Dárek ke dni Země

LESU ZDAR

Časopis lesníků a přátel lesa

Adresa redakce:

LČR, s. p., Přemyslova 1106,
501 68 Hradec Králové

tel.: + 420 495 860 265 (276)

fax.: + 420 495 262 391

e-mail: rezac@lesycr.cz , grepl@lesycr.cz

Vydává:

LČR, s. p., Přemyslova 1106, Hradec Králové 8

IČO: 42196451

Evidenční číslo Ministerstva kultury: 11416

ISSN 1214-4835

Redakční rada:

Předseda: Ing. Václav Lidický

Členové: Ing. Vlastimil Hudeček,

Ing. Jaromír Latner, CSc., Ing. Pavel Starý,

RNDr. Jiří Stonawski, Ing. Lubomír Šálek

Odpovědný redaktor: Ing. Jan Řezáč

Redaktor: Petr Grepl

Grafická úprava: DÖRLAND, spol. s r. o.

(Podepsané články nemusí nutně vyjadřovat stanovisko vydavatele)

Tiskne:

Tiskárna Nové Město, s. r. o.,

Přetisk povolen pouze se souhlasem redakce

(Uzávěrka příštího čísla 10. 8. 2004)

Rg1-1994

Co nás čeká v nejbližší době



Vážené kolegyně a kolegové, celá řada z Vás měla příležitost seznámit se s výsledky šetření Nejvyššího kontrolního úřadu (NKÚ) a stanoviska vedení státního podniku Lesy ČR k němu, která byla obsáhle prezentována v Lesnická práci č. 6. Vracet se v současné době ke kontrolnímu závěru NKÚ považují již za minulost, nyní je třeba se zabývat

přítomností a budoucí strategií rozvoje podniku. Přesto v tomto čísle našeho periodika „Lesu zdar“ uveřejňujeme kontrolní závěr NKÚ a naše stanovisko k němu, aby všichni zaměstnanci podniku byli informováni.

Připomínám a zdůrazňuji, že NKÚ začal prověřovat hospodaření podniku ještě za působení Jiřího Olivy a prakticky celé kontrolované období spadá časově do doby působnosti předchozího vedení podniku. Já sám jsem místo generálního ředitele LČR přijal se vši odpovědností a s přesvědčením, že i po dvanácti letech existence státního podniku je možné ještě celou řadu věcí zlepšit. Mojí hlavní snahou je zavést do hospodaření a obchodních vztahů podniku transparentnost a rovný přístup. Tato strategie ovšem vyžaduje v případě LČR více času. Řada smluvních vztahů, které jsou v současné době realizovány, byla založena na výsledcích výběrových řízení nebo na obchodních záměrech bývalého vedení podniku.

Výsledky kontroly NKÚ jsou definitivně uzavřeny. Osobně se závěry kontroly souhlasím a spolu se svými kolegy ve vedení podniku pracuji na odstranění nebo nápravě zjištěných nedostatků. Považuji za podstatné zdůraznit, že výsledky kontroly NKÚ v žádném případě nezpochybňují základní činnost podniku jako subjektu spravujícího lesy ve vlastnictví státu ve vztahu ke stavu svěřeného lesa. Naprostá většina závěrů NKÚ se týká okolností a skutečností, vzešlých z důsledků transformace lesního hospodářství a následných manažerských rozhodnutí. Ponaučením pro mne jako generálního ředitele je mimo jiné i to, že s finančními prostředky LČR, s. p., nebude v zásadě nakládáno mimo sféru lesního hospodářství a zpracování dřeva.

Dosud provedené personální změny, o jejichž příčinách se v tisku spekulovalo, jsou důsledkem zhodnocení postojů a přístupů některých pracovníků. Obecným faktem je, že mimo odbornou stránku musejí pracovníci LČR na určitých pozicích splňovat i další předpoklady. Zastávám názor, že nezadatelným právem a předpokladem úspěšné činnosti každého vrcholového manažera je možnost vybrat si své bezprostřední spolupracovníky. Toto právo nepřísluší pouze mně, ale všem vedoucím pracovníkům na všech řídicích úrovních LČR. V této souvislosti bych rád připomněl, že po předchozím ohlášení a v předem určených termínech mne může navštívit každý pracovník LČR a seznámit mne jak se svými problémy, tak i s připomínkami či návrhy na zlepšení činnosti podniku.

Jistě řada z Vás zaznamenala, že během měsíců března až května proběhl u našeho podniku také tzv. personální audit. Cílem tohoto specializovaného auditu bylo především zmapování potřeb rozvoje a potenciálu jednotlivců a manažerských skupin, podpora tvorby nové organizační struktury a optimalizace využití osobního potenciálu vedoucích pracovníků k nově definovaným kompetencím. Výsledkem personálního auditu je popsání stávajícího personálního obsazení a možnosti jeho optimalizace. Na základě těchto výsledků pak využití odborných a osobnostních předpokladů jednotlivých vedoucích zaměstnanců pro plnění jejich náročných současných i budoucích úkolů. Všichni zaměstnanci, kteří se zúčastnili personálního auditu, budou v nejbližší době osobně s výsledky auditu seznámeni. Výsledky umožní zaměření dalšího profesního i manažerského vzdělávání. Jsem přesvědčen, že investovat do profesního růstu zaměstnanců našeho podniku se vyplatí a chci Vás ujistit, že nic jiného nebylo a není cílem tohoto auditu. Nakonec výsledek personálního auditu jasně prokázal celkově vysoké schopnosti hodnocené skupiny, což představuje základní předpoklad pro optimalizaci hospodaření LČR.

V těchto dnech byl u našeho podniku ukončen také právní audit, jehož provedení jsme sami iniciovali, abychom získali nezávislý obraz o správnosti dosavadních postupů, a to zejména v oblasti nakládání s majetkem státu. Závěrečná zpráva právního auditu je velmi rozsáhlá, po jejím důkladném vyhodnocení se výsledky promítnou



zejména do interních předpisů LČR. Nejdůležitější závěry a doporučení právního auditu budou zveřejněny v příštím čísle našeho časopisu.

Státní podnik Lesy ČR se v roce 2003 dostal na historické minimum v tvorbě hospodářského výsledku. Neznamená to, že bychom věci dělali špatně, ale je třeba přijmout zásadní opatření a systémové změny jak uvnitř podniku, tak i navenek. Jsem přesvědčen, že změny uvnitř podniku nemohou vyřešit vše, ať už jde o optimalizaci organizační struktury, hledání úspor vlastních nákladů apod. Zásadní prostor spatřuji v nastavení našeho základního poslání, a tím je výkon práva hospodařit v lesích ve vlastnictví státu, ať již přímo (ve vlastní režii), nebo prostřednictvím vybraných podnikatelských subjektů.

Hodně se hovoří o tom, zda si bude náš podnik prodávat dříví sám. Ano, je to náš záměr. LČR hodlají určitý podíl dříví realizovat na trhu prostřednictvím vlastního prodeje. To ovšem v žádném případě neznamená, že budeme na celém území vykonávat rovněž činnosti v lese ve vlastní režii. Model předpokládající zapojení akciových společností bude i nadále hlavní charakteristikou systému. Pro zajištění těchto záměrů, tedy pro realizaci obchodu se dřívím ve vlastní režii podniku, vznikl přímo na ředitelství podniku odbor obchodu, jehož hlavní náplní je zabývat se zpeněžením dříví, obchodně odbytovými vztahy, logistikou apod. Personální obsazení odboru obchodu není ještě uzavřeno, jeho vedením je pověřen Ing. Jiří Vykoukal, který podléhá výrobně-technickému řediteli. V této souvislosti bych rád všechny současné obchodní partnery LČR ujistil, že při řádném plnění vzájemných vztahů, založených na uzavřených smlouvách, rozhodně nedojde k nějakému jednostrannému

ukončování spolupráce z naší strany. V současné době jsme dokončili koncept nové obchodní smlouvy, se kterou se zástupci prezidia ČAPLH seznámili na společné schůzce s vedením LČR dne 30. 6. v Hradci Králové.

Se změnami obchodní politiky souvisí i revize majetkových účastí LČR v obchodních společnostech. Myslím, že k těmto otázkám přistupujeme velmi obezřetně a hlavně se zájmem a péčí řádného hospodáře. V případě účasti na podnikání, které nesouvisí s naším oborem, je situace poměrně jasná a měřitelná. V rámci těchto změn LČR ukončily smluvní vztah s HLDS výpovědí k 31. 12. 2005. Nicméně s touto společností jednáme o dalších možných vztazích.

Rozvíjení stávajících obchodních vztahů a obchodní politiky LČR nevylučuje aktivní spolupráci se zahraničními partnery včetně subjektů i mimo rámec EU. V rámci rozvíjení těchto aktivit se zástupci LČR zúčastní pracovní návštěvy Číny.

Při hledání strategických cílů a dalšího rozvoje podniku jednoznačně oceňuji práci všech zaměstnanců LČR, kteří bez jakýchkoli pochyb svou každodenní činností naplňují základní poslání LČR, kterým je péče o lesy ve vlastnictví státu. Další směřování LČR, postavené na stabilním kolektivu zaměstnanců, pro které je jejich práce více posláním než pouze povoláním, bude zaměřeno na trvale udržitelné hospodaření v lesích, na transparentnost vztahů s našimi partnery a na cílenou a účelnou spolupráci s orgány samosprávy v zájmu rozvoje všech regionů. >>

Ing. Kamil Vyslyšel,
generální ředitel

Lesu zdar v novém hávu

Vážení čtenáři,

dostáváte do rukou náš časopis v novém, výrazně inovovaném provedení. Nová grafická koncepce souvisí se změnami, které chystáme postupně zavést do konce letošního roku. Podnik, po pečlivé analýze současného stavu v oblasti vydávání lesnické literatury, přistoupil k závažnému kroku, kterým je rozšíření předmětu podnikání o nakladatelskou a vydavatelskou činnost. Chceme nabídnout široké lesnické veřejnosti, lesnickým institucím i podnikatelským subjektům kvalitní služby a možnost získat objektivní informace o dění u našeho podniku, stejně jako v celém sektoru lesního hospodářství.

Proměna časopisu je významnou součástí tohoto nového trendu. Jsme rozhodnutí přebudovat Lesu zdar na celoresortní odborný časopis pro všechny lesníky a přátele lesa. Velký důraz budeme klást na popularizaci různých přístupů a způsobů obhospodařování lesa na státních, obecních i soukromých lesních majetcích, vztahů k ochraně přírody, myslivosti, rekreaci, turistice, zpřístupnění výsledků lesnické vědy a výzkumu, posledních trendů ve vývoji lesnických technologií. Proto také výrazně rozšíříme prostor pro diskusi. Rovněž se chceme soustavněji věnovat možnostem využití dřeva a jeho zpracování.

Po celou dosavadní existenci časopisu jsme museli na otázku, zda je možné v něm inzerovat, odpovídat ne. Avšak nyní již lze říci ANO! Ano, v Lesu zdar je možné odtud inzerovat. Kdokoliv nabízí výrobky či služby pro vlastníky lesů a lesní hospodáře, může je oslovit prostřednictvím našeho časopisu. Lesu zdar dnes odebírá široké spektrum čtenářů – vlastníci lesů, odborní lesní hospodáři, pracovníci státní správy lesů, lesničtí podnikatelé, profesionální i dobrovolní ochránci přírody, myslivci a v neposlední řadě také obyčejní lidé, kteří rádi chodí do lesa a chtějí o něm vědět více. V současné době vychází časopis v nákladu 2600 výtisků.

Vážení čtenáři,

bez vás by časopis nebyl ničím, těší nás, že jeho obliba vzrůstá a vaše řady se rozšiřují. Věříme, že všechny chystané změny povedou ke zvýšení jeho kvality a tím i ke zvýšení vaší spokojenosti. >>

Jan Řezáč

Projekty pěstební a těžební činnosti

Zpracování projektů pěstební a těžební činnosti je v tomto období roku významnou činností všech lesních správ a závodů LČR. V projektech lesnických činností jsou prezentovány základní záměry a strategie lesnického hospodaření našeho podniku. Na jejich zpracování se zásadním způsobem podílejí revírníci, lesní správci, vedoucí polesí a další pracovníci lesních správ a závodů. Významnou metodickou a kontrolní úlohu pak mají v průběhu zpracovávání projektů na všech lesních správách krajské inspektoráty.

Zásady zpracování projektů

Pro zpracování projektů na příští rok byly vydány dva pokyny výrobně technického ředitele podniku. První je pokyn VTR 7/2004, který řeší metodiku zpracování projektů pěstební a těžební činnosti a je dlouhodobějšího charakteru. Druhý je pokyn VTR 8/2004, který řeší termíny a podrobnosti pro zpracování, předávání a aktualizaci projektů pro rok 2005.

Metodika zpracování projektů u LČR vychází ze základní strategie lesnického hospodaření, kterou je trvale udržitelné obhospodařování lesů s cílem vytvoření stabilního, kvalitního, druhově, prostorově a věkově skupinovitě smíšeného lesa. Tato strategie, která vyplývá ze zákona 289/1995 Sb. o lesích, jeho příslušných vyhlášek a Zásad státní lesnické politiky, byla rozpracována v Lesnické politice LČR a doporučených zásadách Programu trvale udržitelného hospodaření v lesích.

Filosofie tvorby projektů pak vychází ze základního předpokladu, že pěstební a těžební projekty splní svůj účel především tehdy, budou-li přesné ve zjištěných a projektovaných údajích, ze kterých jsou následně kalkulovány objektivní ceny pěstebních prací a ceny dříví. Smysl má kvalitní obhospodařování lesa při používání reálných cen

pěstebních činností a reálných cen dříví postavených na objektivních kalkulacích.

Základní zásadou projektování všech výkonů pěstební a těžební činnosti je dodržení ekonomické efektivity projektovaných technologií a materiálů při současném zajištění odpovídajících potřeb lesa a respektování platných legislativních norem.

Obecné zásady, které je nutno dodržet při zpracování projektů pěstební a těžební činnosti jako základního podkladu pro hospodaření v lesích, jsou:

- projektovat ekonomicky efektivní technologie a materiály v souladu se zajištěním všech potřeb lesa tak, aby byl zajištěn odpovídající provozní výsledek,
- preferovat přirozenou obnovu lesa všude, kde pro ni lze vytvořit nebo jsou již vytvořeny příznivé podmínky a kde to je s ohledem na budoucí cílovou skladbu porostů žádoucí a vhodné,
- projektovat dosažení odpovídajícího podílu melioračních a zpevňujících dřevin při obnově porostů ekonomicky efektivními a lesnickými odpovídajícími postupy,
- projektovat odpovídající původ a kvalitu reprodukčního materiálu při obnově lesa,



Příprava předsunutého obnovního prvku

- neprojektovat odstraňování přimíšených dřevin zvyšujících biodiverzitu lesních porostů, pokud nedochází k ohrožení požadovaného zastoupení cílových dřevin,
- přednostně projektovat umístění mytních úmyslných těžeb do porostů za účelem přípravy porostů na přirozenou obnovu, uvolňování stávajících náletů, nárostů a obnovních prvků s cílem dosažení potřebné věkové, prostorové a druhové diferenciaci a odpovídajícího ekonomického výnosu z takto umístěných těžeb,
- neprojektovat úmyslné těžební zásahy v nevýnosových částech lesů a ponechat tyto části lesů přirozenému vývoji,
- projektovat odpovídající rozsah ochrany lesů před biotickými škůdci,
- vyznačit veškeré projektované úmyslné těžby a vyznačit požadované zkusné plochy v projektovaných zásazích.

Hledisko efektivity

Z těchto zásad, které byly přijaty pro zpracování projektů na příští rok, vyplývá, že velkou pozornost je nutno věnovat projektování ekonomicky efektivních a lesnických i ekologicky odpovídajících technologií ve všech činnostech. K projektovaným technologiím je pak nutno stanovit, jako povinnou položku, i odpovídající normu podle podmínek v jednotlivých porostních skupinách či etážích.

Pro projektování pěstební činnosti jsme pro objemově a nákladově rozhodující výkony připravili a na základě posouzení současných ekonomických i odborných lesnických výsledků sestavili jednotlivé projektované technologie v pořadí, v jakém by měly být při tvorbě projektu zvažovány. Jednoznačně by měly být preferovány ve všech porostních skupinách či etážích ekonomicky efektivní technologie s využitím chemických prostředků či mechanizovaného způsobu provedení prací. Drahé ruční technologie by měly být projektovány pouze v těch případech, kdy legislativní či jiné podmínky neumožňují projektování jiných technologií.

Obdobně jsme na základě posouzení různých druhů chemických přípravků a materiálů sestavili opět pro objemově a nákladově rozhodující výkony pěstební činnosti tabulky materiálů v pořadí, v jakém by měly být při tvorbě projektu pro příslušnou technologii zvažovány. Materiál je v projektech vyplňován jako povinná položka.

Technologie i materiály budou zabudovány i v programu, který bude umožňovat jejich výběr při vyplňování údajů k jednotlivým projektovaným výkonům pěstební činnosti. Je důležité říci, že změna tvorby projektů řeší i to, že lesní správa může přímo v projektu stanovit, který materiál bude dodán dodavatelem prací a který materiál bude zakoupen a dodán LČR. Rozhodnutí o tom, které materiály je vhodné a žádoucí nakupovat přímo, by mělo být provedeno a v projektech vyznačeno do doby předání projektů smluvním partnerům.

Pro projektování těžební činnosti je opět velmi důležité stanovení odpovídající těžební technologie. Rozhodnutí o ekonomicky efektivní a stanovišti a dalším podmínkám odpovídající těžební technologii je postaveno na zjištění a povinném vyplnění položek, které jsou pro volbu technologie určující. Jedná se o svažitost, přístupnost a přibližovací vzdálenost. Opět podobně jako u projektů pěstební činnosti jsou v metodice zpracování těžebních projektů

sestaveny podle zjištěných, výše uvedených podmínek jednotlivé projektované technologie.

Zjišťování a vyznačování projektovaných údajů

Základním požadavkem při tvorbě projektů je povinnost přesného zjišťování projektovaných údajů o vzdálenostech, plochách, množstvích, průměrných hmotnostech apod. měřením.

Tento požadavek bude znamenat nepochybně větší pracnost při tvorbě projektů, zároveň však je nutno si uvědomit, že veškeré tyto zjišťované údaje zásadním způsobem ovlivňují cenu všech projektovaných činností včetně ceny dříví. Po posouzení vybavenosti lesních správ a závodů pomůckami k měření vzdáleností, zjišťování počtu kusů, výčetní kruhové základny, průměrů a výšek stromů konstatujeme, že současný stav umožňuje provádět tato měření v letošním roce pro projekty na rok 2005.

Nejsme spokojeni se stavem vybavení lesních správ a závodů elektronickými průměrkami a musíme v letošním roce zajistit nákup a vybavení všech správ a závodů odpovídajícím počtem těchto průměrek pro kvalitní a přesné zjišťování projektovaných objemů těžeb. Vybavení však musí být řešeno komplexně, společně s odpovídajícím jednotným programovým vybavením a proškolením pracovníků všech lesních správ a závodů. To si určitě vyžádá čas na kvalitní přípravu a zajištění akce v rámci celého podniku. Proto se domnívám, že elektronickými průměrkami budou objemy těžeb pro účely projektů zjišťovány spíše až pro projekty roku 2006. Pro projekty na rok 2005 mohou být použity standardní průměrky a svérkovací manuály.

Dalším základním požadavkem při tvorbě projektů je včasné a řádné vyznačení všech projektovaných úmyslných těžeb a vyznačení všech stanovených zkusných ploch.

Úmyslné těžby musí být v projektech umístěny do jednotlivých porostních skupin a etáží a musí být vyznačeny před odevzdáním projektu revírníkem (vedoucím polesí) na lesní správu nebo závod. Stejně tak ještě před odevzdáním projektu na lesní správu či závod musí být v projektu trvalým způsobem vyznačeny zkusné plochy, na kterých bude zjišťováno množství ošetřovaných nebo odstraňovaných jedinců a bude prezentována intenzita a zaměření výchovného zásahu.

>>



Vyvázečská souprava Vimek vhodná do probírkových porostů

>> Závěr

Odbor tvorby a rozvoje lesa řeší maximálně možnou metodickou podporu pro zajištění kvalitního zpracování projektů pěstební a těžební činnosti na příští rok a zpřístupňuje na svých intranetových stránkách všem pracovníkům podniku celou řadu podkladových materiálů a metodik pro zpracování projektů, včetně doplněného seznamu povolených přípravků či výkonových norem v lesním hospodářství.

Věřím, že projekty na rok 2005 budou, v souladu se stanovenou metodikou, zpracovány kvalitně a s přesností, která bude znamenat dosažení objektivních cen pěstebních prací a reálných cen dříví pro rok 2005. ><

Ing. Jaroslav Zezula
vedoucí odboru tvorby a rozvoje lesa



Vyznačení přibližovací linky pro harvestor

Strategie použití krytokořenných sazenic u LČR, s. p.

V lesním hospodářství byly v minulosti často používány semenáčky a sazenice v různých typech obalů. Důvodem použití krytokořenného sadebního materiálu byly v minulosti u státních lesů často obtížné až velmi extrémní podmínky lokalit, na které byl tento materiál převážně určen. Obaly prošly z těchto důvodů složitou cestu od všech možných druhů materiálů použitých pro jejich výrobu až po různou velikost objemu jednotlivých typů obalů. Často až několik let po výsadbě byla zjišťována vhodnost či nevhodnost jednotlivých typů obalů, které mnohdy působily nezvratné deformace kořenů a následnou špatnou stabilitu a zdravotní stav takto založených lesních porostů.

V současné době můžeme konstatovat, že situace se v této oblasti výrazně zlepšila, a to jak ve výrobě jednotlivých typů obalů, tak i v možnosti ověření biologické vhodnosti jednotlivých typů obalů pro pěstování semenáčků a sazenic jednotlivých lesních dřevin. Ověření biologické vhodnosti jednotlivých typů obalů provádí v České republice VÚLHM, výzkumná stanice v Opočně.

Na téma použití sadebního materiálu z moderních školkařských technologií byl uspořádán ve dnech 3. a 4. června 2004 v Opočně seminář. Seminář organizovaly VÚLHM Jíloviště-Strnady výzkumnou stanicí v Opočně a Sdružení lesních školkařů České republiky.



Obalované sazenice smrku pěstované na vzduchovém polštáři

Současný stav používání krytokořenných sazenic u LČR

Z množství vysazených obalovaných sazenic v letech 2001 až 2004 uvedeného v následujících tabulkách lze odvodit, že podíl obalované sadby z celkového množství sazenic použitých při umělé obnově lesa se pohybuje v rozsahu 3,5 až 4,5 milionů sazenic ročně, což činí podíl cca 5 až 9 % umělé obnovy lesa.

Tabulka:

Podíl obalovaných sazenic na obnově lesa u LČR

Rok	tis. ks	%
2001	4 491	8,84
2002	3 333	4,20
2003	3 532	6,75
2004	2 999	5,66

Pokud se podíváme na skladbu krytokořenného sadebního materiálu podle dřevin, pak lze konstatovat, že z pohledu celkového množství se nejvíce používají obalené sazenice a semenáčky smrku, borovice, buku a dubu.

Tabulka:

Podíl dřevin na obalované sadbě (v %)

dřevina/rok	2001	2002	2003	2004
BK	23	15	23	21
BO	20	15	18	18
DB	14	41	20	14
JD	3	3	3	5
MD	2	1	1	1
ost. list.	8	5	8	5
ost. jehl.	1	1	1	1
SM	29	20	27	34

Z hlediska podílu obalovaných semenáčků a sazenic na umělé obnově jednotlivých dřevin lze říci, že největší

procentický podíl z celkového množství sazenic je u modřinu a ostatních jehličnatých dřevin (ovšem v absolutních číslech se jedná o celkově malá množství sazenic těchto dřevin).

Tabulka:

Podíl obalovaných sazenic na umělé obnově dřeviny (v %)

dřevina/rok	2001	2002	2003	2004
BK	9,0	6,2	7,1	5,2
BO	4,8	2,7	6,3	4,4
DB	4,4	0,6	1,4	2,0
JD	7,9	4,8	6,9	4,0
MD	26,2	30,1	26,7	15,5
ost. list.	8,9	4,2	2,7	1,9
ost.jehl.	28,1	29,0	29,5	22,0
SM	11,8	9,3	10,4	8,3
celkem	8,8	4,2	6,7	5,7

Pokud bychom se podívali na skladbu použitých typů obalu, pak je patrný zvyšující se trend používání moderních typů biologicky ověřených typů plastových obalů, setrvalý trend použití obalů RCK a postupně klesající trend používání jiných typů obalů.

Tabulka:

Podíl obalovaných sazenic dle jednotlivých typů obalů (v %)

obal/rok	2001	2002	2003	2004
RCK	45,9	43,5	37,0	42,8
PES	11,9	5,9	7,7	5,8
NIS	2,5	0,8	0,5	0,0
JFF	0,5	0,5	0,9	3,0
Plastobal	20,0	36,5	39,3	40,9
nespecifikovaný	19,0	12,9	14,5	7,4

Uvedený stav neodpovídá současným moderním evropským i světovým trendům používání krytokořenného sadebního materiálu při obnově lesa, ale má své důvody.

Mezi rozhodující důvody nízkého podílu obalované sadby při obnově lesa u LČR nepochybně patří především vyšší cena tohoto materiálu a obvykle i vyšší náklady na dopravu a manipulaci s těmito sazenicemi. Domnívám se však, že mezi důvody patří i jistá nedůvěra pramenící ze špatných zkušeností z minulosti s deformacemi kořenového systému vlivem používání nevhodných typů obalů a určitý nedostatek informací o současných výhodách a nevýhodách použití obalovaných semenáčků a sazenic při umělé obnově lesa.

Strategie použití

krytokořenného sadebního materiálu u LČR

Předpokladem používání krytokořenného sadebního materiálu je jednoznačný požadavek na splnění všech kvalitativních i kvantitativních požadavků stanovených pro sadební materiál lesních dřevin ČSN 482115.

Dalším zásadním požadavkem u LČR je používání pouze biologicky ověřených typů obalů vhodných pro semenáčky a sazenice odpovídajících druhů lesních dřevin (příloha 1 a příloha 2). Je nutno jednoznačně dodržet zásadu, že jednotlivé typy obalů jsou vhodné pouze pro určené dřeviny a určený typ sadebního materiálu (semenáček nebo sazenice).

Informace o Katalogu biologicky ověřených obalů jsou zveřejněny na Intranetu LČR – OTRL – Genofond lesních dřevin. LČR dále vychází při stanovení strategie používání toho-

to sadebního materiálu z ekonomického a biologického posouzení současných a výhledových výhod a nevýhod.

Výhody používání krytokořenného sadebního materiálu

- chráněný kořenový systém, vyšší odolnost při manipulaci a přepravě,
- obvykle dobrý poměr mezi kořenovým systémem a nadzemní částí semenáčku či sazenice,
- vyšší ujímavost, nižší ztráty po výsadbě,
- nižší počet sazenic použitých při zalesňování (o 20 % méně než u prostokořenných),
- rychlejší růst a kratší doba potřebná pro dosažení stadia zajištěného porostu,
- nižší náklady potřebné pro ochranu obnoveného porostu především proti buňení, ale i zvěři,
- delší doba výsadby, velmi dobré možnosti podzimního zalesňování.

Nevýhody používání krytokořenných sazenic

- vyšší cena obalovaných semenáčků a sazenic (často výrazný rozdíl oproti prostokořennému sadebnímu materiálu),
- obvykle dražší doprava a nákladnější manipulace,
- obvykle obtížnější a dražší transport na pracovištích v lese,
- vysoké nároky na kvalitu substrátu (při velkých rozdílech mezi substrátem a půdním prostředím problémy s prorůstáním a deformacemi kořenů),
- nevratné deformace kořenových systémů lesních dřevin při použití biologicky nevhodných typů obalů nebo nedodržení kvality práce a technologických zásad při výrobě obalované sadby.

Je nutno uvést, že i při používání biologicky ověřených typů obalů může docházet k deformacím kořenů v těchto

>>



Obalované sazenice buku pěstované na vzduchovém polštářku

>> obalech již při výrobě, a to nedodržením technologických zásad při výsevu, přesazování apod.

Před odběrem obalované sadby je proto nutno vždy provést následující kontrolu:

zda použitý obal je „biologicky ověřeným obalem“ (Katalog biologicky ověřených obalů je zveřejněn na stránkách Intranetu LČR – OTRL – Genofond lesních dřevin); zda pěstovaný typ a dřevina sadebního materiálu odpovídají typu obalu (Přehled typů obalů dle dřevin, semenáčků a sazenic je zveřejněn na stránkách Intranetu LČR – OTRL – Genofond lesních dřevin); zda sadební materiál splňuje všechny kvalitativní i kvantitativní požadavky stanovené pro sadební materiál lesních dřevin ČSN 482115 zvláštní pozornost věnovat kontrole kvality kořenového systému (zjištění případných deformací); zda použitý substrát má odpovídající složení a jeho pH není větší než 4,5.

Dalším závažným problémem při používání krytokořeného sadebního materiálu při obnově lesa je často chybná volba technologie výsadby. Často je prezentován mylný názor, že nejlepší technologií výsadby pro obalované semenáčky nebo sazenice je výsadba pomocí zázraček rour nebo tvarovaných dutých rýčů. Tato technologie výsadby sice přináší nepochybně významné zrychlení práce, ale může z následujících důvodů vyvolat vážné deformace kořenů, stagnaci růstu i úhyn vysazovaných semenáčků a sazenic:

při násilném umístění kořenového balu do vytvořeného otvoru dochází k deformaci kořenů a ve spodní části otvoru často vzniká vzduchová kapsa; ohlazením stěn nástrojem při hloubení otvoru dochází k následným deformacím z důvodu neprorůstání kořenů ohlazenými stěnami otvoru;

nepřekrytím povrchu kořenového balu po jeho vložení do vyhloubeného otvoru dochází k vysychání balu, protože substrát vysychá rychleji než okolní půda, následně mohou být kořenové baly „vytaženy“ ze země při vymrzání, nejsou vytvořeny předpoklady pro tvorbu adventivních kořenů.

Z těchto důvodů je žádoucí, aby pro výsadbu obalovaných semenáčků a sazenic byla používána technologie jamkové sadby, která umožní při kvalitním provedení dobrý následný růst kořenů. Povrch kořenového balu by měl být při výsadbě vždy překryt minimálně 2 cm zeminy.

Budeme-li důsledně provádět výše uvedenou kontrolu a používat pouze biologicky ověřené typy obalů pro semenáčky a sazenice dle odpovídajících druhů jednotlivých lesních dřevin a zajistíme-li odpovídající technologii výsadby, pak stále zůstává prakticky jedinou nevýhodou a překážkou pro používání obalovaného sadebního materiálu vyšší cena transportu, manipulace a často výrazně vyšší cena samotných obalovaných semenáčků a sazenic oproti prostokořeným.

Všechny výše uvedené výhody jinak hovoří jednoznačně pro podstatně vyšší používání obalovaných semenáčků a sazenic při obnově lesa. Podaří-li se dosáhnout na trhu se sadebním materiálem v České republice ceny, které umožní při využití všech výhod i ekonomicky zdůvodněné používání krytokořeného sadebního materiálu, pak určitě dojde i u LČR v relativně krátké době k výraznému zvýšení podílu tohoto sadebního materiálu v obnově lesa. >>

Ing. Jaroslav Zezula
Vedoucí odboru tvorby a rozvoje lesa

Biologicky vhodné typy obalů pro semenáčky uvedených lesních dřevin u LČR

výšk. třída - dřevina	10-14						15-25						26-35						36-50												
	SM	BO	MD	JD	BK	DB	SM	BO	MD	JD	BK	DB	SM	BO	MD	JD	BK	DB	JV	JS	LP	SM	BO	MD	JD	BK	DB	JV	JS	LP	
JIFFI-POTS 1 Single č. 300340 (11x10)																															
ROOTRAINER FLEET A	x								x										x	x	x	x									
ROOTRAINER SHERWOOD	x								x										x	x	x	x									
HIKO V-265	x								x	x									x	x	x	x					x	x	x	x	
JIFFI 7	x								x	x									x	x	x	x									
PLANTEK 35 F	x								x	x	x								x	x	x	x					x	x	x	x	x
QUICK POT 12 T/10							x																								
QUICK POT 12 T/18													x													x					
QUICK POT 24 T	x								x	x									x	x	x	x					x	x	x	x	
QUICK POT 35 T	x								x	x									x	x	x	x									
QUICK POT D 60 T/15	x								x	x	x								x	x	x	x					x	x	x	x	
QUICK POT D 60 T/17	x								x	x									x	x	x	x					x	x	x	x	

Postupně budou zařazeny další typy obalů, podle výsledků testování u VÚLHM - VS Opočno.

V současné době jsou testovány typy obalů Hiko V120, V310, V350, V400, obaly Plantek 63F, Tubus 300, QP 15T, Patrik a další.

Biologicky vhodné typy obalů pro sazenice uvedených lesních dřevin u LČR

výšk. třída - dřevina	15-25						26-35						36-50						51-70												
	SM	BO	MD	JD	BK	DB	SM	BO	MD	JD	BK	DB	SM	BO	MD	JD	BK	DB	JV	JS	LP	SM	BO	MD	JD	BK	DB				
JIFFI-POTS 1 Single (11x10)							x						x																		
ROOTRAINER FLEET A																															
ROOTRAINER SHERWOOD																															
HIKO V-265																															
JIFFI 7																															
PLANTEK 35 F																															
QUICK POT 12 T/10							x																								
QUICK POT 12 T/18		x		x					x	x	x	x	x	x	x			x	x	x	x	x									
QUICK POT 24 T																															
QUICK POT 35 T																															
QUICK POT D 60 T/15																															
QUICK POT D 60 T/17																															

Postupně budou zařazeny další typy obalů podle výsledků testování u VÚLHM - VS Opočno.

V současné době jsou testovány typy obalů Hiko V310, V350, V530, obaly QP 6 T/20, Patrik a další.

 z pohledu LČR nejčastěji poptávaný obchodní sortiment

Projednávání národního seznamu lokalit Natura 2000

V minulém čísle našeho časopisu jsme v souvislosti s problematikou soustavy Natura 2000 věnovali pozornost především novele zákona o ochraně přírody a krajiny a problematice ptačích oblastí. (V současné době probíhá mezirezortní projednávání návrhů nařízení vlády o jejich vymezení.) Informace o evropsky významných lokalitách končily dnem 27. dubna, kdy ministr životního prostředí na tiskové konferenci oficiálně zveřejnil návrh národního seznamu evropsky významných lokalit na území České republiky.

Podklady k jednotlivým lokalitám

Podklady, které se týkají jednotlivých lokalit navržených do tzv. národního seznamu podle směrnice EHS o stanovištích, jsou zveřejněny na internetových stránkách ministerstva životního prostředí na adrese <http://map.env.cz> a na oficiálních stránkách Natury 2000 (<http://www.natura2000.cz>).

K zařazení do národního seznamu je v České republice navrženo celkem 905 lokalit různé velikosti a charakteru, z toho 805 lokalit v kontinentální biogeografické oblasti a 100 lokalit v panonské biogeografické oblasti. Předjednání lokalit v rámci panonské oblasti probíhalo koncem roku 2003.

Předjednávání lokalit v rámci kontinentální oblasti ČR zajišťuje Správa ochrany přírody (dřívější Správa chráněných krajinných oblastí ČR) prostřednictvím jednotlivých správ chráněných krajinných oblastí. Samotné předjednávání

ní s vlastníky a uživateli pozemků je nepovinný proces, který nemá přímý odkaz v legislativě. Podle dostupných informací by měl být tento proces, včetně veřejných jednání svolaných jednotlivými správami CHKO, ukončen do 30. 6. 2004, tedy v relativně velmi krátké době.

Nařízení vlády

Po předjednání bude návrh národního seznamu (s případnými úpravami, které z předjednání vyplynou) vyhlášen nařízením vlády (viz § 45a zákona č. 218/2004 Sb.) a předložen Evropské komisi ke schválení. Dnem vyhlášení národního seznamu nařízením vlády začnou tyto lokality požívat předběžnou ochranu podle ustanovení § 45b téhož zákona. Současně budou předběžnou ochranu požívat také tzv. sporné lokality, které oznámí MŽP ve Sbírce zákonů formou sdělení (viz § 45a odst. 4 téhož zákona). Spornou lokalitou je lokalita, která splňuje podmínky pro zařazení do národního seznamu, vyskytuje se na ní prioritní typ přírodního stanoviště nebo prioritní druh, ale nebyla do národního seznamu zařazena.

Schválení Evropskou komisí

Po schválení národního seznamu Evropskou komisí bude nutné zajistit nejpozději do šesti let jejich ochranu formou smluvně chráněného území nebo vyhlášením v kategorii ZCHÚ navržené v národním seznamu (pokud již lokalita není vyhlášena). Ochranné podmínky každé lokality budou tedy odpovídat minimálně základním ochranným podmínkám stanoveným u příslušné kategorie ZCHÚ podle platného znění zákona č. 114/1992 Sb. Zákon však umožňuje (podle ustanovení § 46c odst. 2) po schválení národního seznamu nařízením vlády ministerstvu životního prostředí stanovit „výjimečně“ a „v odůvodněných případech“ podle povahy evropsky významné lokality odlišnou kategorii ZCHÚ.

Součástí popisu každé lokality na stránkách <http://www.natura2000.cz> je vedle základní charakteristiky lokality a interaktivní mapy také přehled přírodních stanovišť a druhů, pro něž je lokalita navržena. Celková výměra navržené lokality je obvykle větší než součet na ní se vyskytujících ploch sloužících ochraně jednotlivých druhů a stanovišť. Většina lokalit totiž obsahuje také „nenaturové“ plochy, zařazené z důvodů arondace. Interaktivní mapa, která je součástí stránky s popisem lokality, umožňuje ve většině případů změnu měřítko zobrazení a mapového podkladu.





Výkon funkce pro jiné

>> Management jednotlivých lokalit

Z hlediska budoucího hospodaření či managementu jednotlivých lokalit je v tuto chvíli k dispozici pouze materiál „Rámcové zásady lesního hospodaření pro typy přírodních stanovišť v územích soustavy Natura 2000 v České republice“ (ve formátu PDF na intranetu LČR ve složce OTRL/Oddělení ochrany přírody). Převod typů stanovišť z přílohy I. směrnice 92/43/EHS o stanovištích na soubory lesních typů je uveden na straně 12 – 15 tohoto materiálu. Tento dokument byl na přelomu let 2003–4 připomínkován a projednáván nejen se zástupci LČR, ale i SVOL, obou našich lesnických vysokých škol a dalších lesnických subjektů a připravuje se jeho vydání v tištěné podobě.

Zásady managementu nelesních typů přírodních stanovišť uvedených v příloze I směrnice o stanovištích a zásady managementu druhů rostlin a živočichů uvedených v příloze II této směrnice nejsou dosud zpracovány a s velkou pravděpodobností v rámci předjednávání k dispozici nebudou.

Závazný postup pro LČR

Vzhledem k výše uvedenému byly veškeré dostupné informace zveřejněny na intranetu podniku (ať již přímo či nasdílením příslušných stránek partnerských subjektů). Současně byl stanoven závazný postup pro předjednání národního seznamu pro kontinentální oblast ČR u LČR, v rámci něž všechny lesní správy, lesní závody a oblastní správy toků v součinnosti s krajskými inspektoráty (KI) v obvodu své působnosti:

- Prověří, které lokality se týkají nemovitostí s právem hospodařit LČR.
- Posoudí jednotlivé navržené lokality z hlediska jejich územního vymezení (vymezení hranic), předmětu ochrany a kategorie ochrany.
- Zajistí zaslání připomínek a aktivní účast na veřejném projednání připomínek svolaném příslušnou správou CHKO.

V případě lokalit přesahujících působnost jedné organizační jednotky (LS, LZ) zajistí koordinované stanovisko příslušný KI, v případě lokalit přesahujících působnost jednoho KI zajistí koordinaci jednání a stanovisko KI s majoritním dotčením pozemků.

Organizační jednotky současně zpracují přehled lokalit, které se nacházejí na pozemcích s právem hospodařit LČR, pro účely návazného jednání ředitelství podniku s MŽP v této věci. Odbor tvorby a rozvoje lesa ředitelství LČR bude celou dobu poskytovat všem organizačním jednotkám nezbytnou odbornou a konzultační pomoc. ><

RNDr. Jiří Stonawski,
odbor tvorby a rozvoje lesa, ředitelství LČR

Přístup k činnosti OLH

S účinností lesního zákona č. 289/1995 Sb. začal náš podnik vykonávat funkci OLH pro jiné lesní majetky. Jak známo, zpočátku byly názory na poskytování této služby značně různorodé, od vstřícného přístupu až po snahu o úplné zbavení se této činnosti. Postupem doby vykrystalizovala tato činnost vlivem různých okolností do podoby, jak jsme ji znali do nedávné doby, tj. šlo o snahu udržet stávající stav ve výměrách a počtech vlastníků lesů, pro něž LČR tuto činnost vykonávaly. Změna tohoto přístupu byla ředitelstvím LČR poprvé deklarována dopisem č.j. 9386/VTR/2002 ze dne 12. 12. 2002. Nejdůležitějšími principy tohoto přístupu LČR jsou:

- vyšší podpora smluvního výkonu činnosti OLH,
- stabilizace výkonu činnosti OLH ze zákona,
- využití programového prostředí LES k výkonu činnosti OLH.

Výkon činnosti OLH pro jiné majitele lesů našimi organizačními jednotkami (OJ) je vedením podniku výrazným způsobem podporován. Základními cíli LČR při výkonu činnosti OLH proto jsou:

- udržení popř. zvětšení současné výměry, na niž LČR funkci OLH vykonávají (ze zákona i smluvní),
- dlouhodobé zajištění kladného hospodářského výsledku při výkonu této činnosti.

Vývoj výměr

Podle údajů jednotlivých OJ LČR vykonávaly LČR v roce 2003 činnost OLH na celkové výměře 287 913 ha, z toho ze zákona na 269 651 ha (93,7 %) a smluvně na 18 262 ha (6,3 %). Oproti roku 2002 se tak celková výměra prakticky nezměnila (nárůst o 0,3 %), přičemž činnost ze zákona poklesla o 0,8 % a činnost smluvní zaznamenala nárůst o 20,2 %. Podle jednotlivých krajů vykonávají LČR nejvíce činnosti OLH v Jihočeském kraji (55 196 ha), kraji Vysočina (35 818 ha) a Zlínském kraji (32 332 ha). Nejméně podle předpokladů v kraji Karlovarském (1427 ha), Ústeckém (6324 ha) a Libereckém (6543 ha). Setrvalý trend posledních let je dobře patrný z tabulky č. 1.

Tabulka č. 1

Rok	2001	2002	2003
OLH ze zákona	264 928	271 912	269 651
OLH smluvní	14 915	15 197	18 262
Celkem	279 843	287 109	287 913

Vývoj výměr na jednotlivých OJ LČR se významně liší. Na některých OJ byly u činnosti ze zákona zaznamenány výraznější úbytky výměr dosahující až stovky ha. Zde se pravděpodobně promítly změny v orgánech státní správy lesů (OSSL) vyvolané reformou veřejné správy. U činnosti smluvní došlo naopak k nárůstu a to dokonce u 25 OJ.

odborného lesního hospodáře lesní majetky u LČR

Hospodářský výsledek

Celkový hospodářský výsledek za výkon činnosti OLH v uplynulých letech byl vždy kladný, meziročně však docházelo k jeho významnému kolísání. Při prakticky neměnných výměřích, na nichž je tato činnost vykonávána, to signalizuje částečnou nejednotnost v účetním vykazování nákladů na tuto činnost. O tom svědčí i výrazné rozdíly v hospodářském výsledku mezi jednotlivými lesními správami a závody včetně výskytu výrazně ziskových a ztrátových OJ. Průměrný hospodářský výsledek na 1 ha v posledních třech letech je uveden v tabulce č. 2.

Tabulka č. 2

Rok	2001	2002	2003
Hospodářský výsledek:			
Zisk v mil. Kč	0,776	3,399	2,554
Průměr na 1 ha	2,77	11,84	8,87

Výše úhrady nákladů u činnosti ze zákona je od roku 1999 stanovována každoročně pevnou sazbou ve Věstníku MZe v závislosti na výměře lesního majetku každého vlastníka. Vlastní výše úhrady je ovlivněna více či méně subjektivní úvahou pracovníků OSSL (výběrem z možných způsobů výpočtu stanovených vyhláškou MZe č. 219/1998 Sb., stanovováním vlastních kritérií pro použití % navýšení sazeb podle vyhlášky). Sazby v Kč/ha včetně DPH v posledních třech letech jsou uvedeny v tabulce č. 3 (v závorkách včetně maximálně možného navýšení v případě více než 50 vlastníků lesa).

Tabulka č. 3

Účinnost sazeb	2001	2002	2003
Výměra lesa			
do 3 ha	264 (370)	284 (398)	300 (420)
nad 3 ha	208 (291)	224 (314)	236 (331)

U smluvní činnosti byla výše úhrady v roce 2003 stanovována minimálně ve výši „věstníkové“ ceny plus 40 % navýšení (tzv. pevná složka smluvní částky). Podmínkou pro použití minimální ceny byl výkon standardních činností podle pokynu VTŘ č. 11/1999. V kompetenci příslušného lesního správce (ředitele LZ) bylo dále zvýšení smluvní částky o tzv. pohyblivou složku v závislosti na rozsahu nadstandardních požadavků vlastníků lesů.

Programové vybavení

V roce 2003 bylo přijato rozhodnutí o programovém vybavení a podpoře činnosti OLH pro jiné lesní majetky. Modul OSL programového prostředí LES slouží pro pořizování, vedení a poskytování údajů LHE o jiných lesních majetcích. V letošním roce se předpokládají jeho další úpravy podle požadavků OJ.

Součástí programového prostředí LES je mimo jiné také modul pro vedení evidence o pozemcích vlastníků lesů, u nichž LČR vykonávají funkci OLH. Sumární a detailní přehledy o těchto vlastnících slouží zejména jako podklad pro provádění úhrady nákladů za tuto činnost. Program bude průběžně upravován podle požadavků OJ.

V únoru letošního roku schválilo vedení LČR materiál „Návrh programového vybavení pro práci s daty LHP a LHO jiných vlastníků, u nichž LČR vykonávají funkci OLH včetně vedení LHE, na základě právního posouzení možnosti a rozsahu využití těchto dat“. Na základě tohoto rozhodnutí byly započaty práce na programovém vybavení pro práci s daty LHO, LHP a LHE jiných vlastníků lesa, u nichž LČR vykonávají funkci OLH, tj. obdobným software jako používají OJ LČR pro lesy ve vlastnictví státu (modul LHP). Cílem je zajistit metodický a uživatelský soulad v programovém vybavení používaném OJ LČR.

>>





>> Některé poznatky z činnosti OLH

Nekonkrétní ustanovení lesního zákona, týkající se práv a povinností OLH, vedou k nadstandardním požadavkům na OLH ze strany vlastníků lesů, ale zejména od OSSL. V praxi tak dochází k výkonu prací, které jdou nad rámec povinností OLH podle lesního zákona a LČR zbytečně nákladově zatěžují. Ze strany ředitelství LČR je v těchto případech doporučován diferencovaný přístup podle místních podmínek a zkušeností – rozsah úkolů vyžadovaných OSSL nesmí přesáhnout únosnou mez a ze strany OJ LČR bude v těchto případech požadováno navýšení čtvrtletní sazby za výkon funkce OLH podle vyhlášky MZe č. 219/1998 Sb.

Ze strany některých vlastníků bylo kritizováno „povinné“ navyšování pevné částky o 40 % s tím, že jeho účelem ve vyhlášce je zohlednění vícenákladů spojených s výkonem funkce OLH v lesích s rozdrobenou drážbou, přičemž u větších lesních majetků (často přímo navazujících na lesní komplex ve správě LČR) není její použití adekvátní. Z uvedeného důvodu byl vydán pokyn VTR č. 6/2004, který mění část C., část 3. pokynu VTR č. 11/1999, týkající se ceny smluvního výkonu:

„Roční cena smluvního výkonu činnosti OLH u LČR, s. p., na 1 ha včetně DPH u nově uzavíraných smluv se skládá z pevné a pohyblivé složky smluvní částky. Pevná složka smluvní částky odpovídá vykonávání standardních činností a při jejím stanovení postupují LS (LZ) diferencovaně podle velikosti lesního majetku vlastníka:

- 1) Majetky < 3 ha = „věstníková“ cena (pro rok 2004 316 Kč) + 40 % navýšení
- 2) Majetky 3 - 50 ha = „věstníková“ cena (pro rok 2004 248 Kč) + 20 % navýšení
- 3) Majetky > 50 ha = „věstníková“ cena (pro rok 2004 248 Kč) bez navýšení

Pohyblivá složka smluvní částky závisí na rozsahu vykonávaných nadstandardních činností. Výše této složky je v kompetenci lesního správce (ředitele LZ). Při jejím stanovení se vychází z níže uvedeného rozpětí pohyblivé složky:

Nadstandardní činnost	Rozpětí pohyblivé složky (Kč) **)
Vyznačování instruktážních plošek pro provedení prořezávek	25 – 50
Vyznačování výchovných těžeb do 40 let	15 – 25
Vyznačování výchovných těžeb nad 40 let	15 – 25
Vyznačování obnovních těžeb	25 – 50
Zpracování návrhu prostorového rozmístění dřevin na obnovované ploše	10 – 25
Zpracování návrhu ochrany lesních kultur a vylepšení kultur a nárůstů do doby zajištění	10 – 25
Celkem	100 – 200

Závěr

Problematika činnosti OLH pro jiné lesní majetky je značně rozsáhlá a v současné době je řešena v několika různých pokynech, z nichž některé již nejsou zcela aktuální. Z tohoto důvodu předpokládáme zpracování aktualizovaného pokynu řešícího tuto problematiku. Trvalou pozornost bude nutno věnovat další objektivizaci metodiky účtování nákladů na činnost OLH. V případě započítání prací na novele lesního zákona budou LČR jako osoba vykonávající činnost OLH aktivně prosazovat své oprávněné zájmy.

>>

Ing. Tomáš Dohnanský
odbor tvorby a rozvoje lesa, ředitelství LČR

*) Jedná se o pevnou sazbu, která je každoročně stanovována MZe ve Věstníku MZe zvlášť pro majetky o výměře do 3 ha lesa a nad 3 ha lesa.

**) Rozdíly ve výši částek mezi jednotlivými činnostmi zachycují různou odbornou náročnost těchto činností. Cenové rozpětí v rámci jednotlivých činností umožňuje zohlednit místní přírodní podmínky, stav lesa, popř. funkční zaměření hospodaření (zastoupení hospodářských souborů).“

Ke stinnosti jedle

- problém vyřešen, otázky zůstávají

Ve spojených číslech 7/8 roku 2003 jsem v článku „Ke stinnosti jedle“ chtěl kolegům v našem časopisu sdělit několik poznatků k pěstování a k obnově jedle. Vyvolal jsem (kromě jiných) odezvy v článkách pana Ing. Milana Košuliče a pana Metzla. Bojím se, že vyprovokováním obou článků jsem způsobil, že po jejich přečtení odpadne poslední část nadšenců, kteří by ještě chtěli s jedlí pracovat. Autoři obou článků jsou primárně fandové výběrného hospodářského způsobu a předpokládají obrat k lepšímu v pěstování jedle pouze při změně celého systému hospodaření.

Zatímco Prof. Konšel ve 30. letech minulého století považuje jedli za „trpnou“ dřevinu, jejíž hlavní strategií je, že houževnatostí dovede překonat nepříznivá období zástinu, dnes se obecně hovoří o tom, že jedle jako klimaxová dřevina naopak ke zdárnému pozdějšímu vývoji dlouhá období hlubokého zástinu vyžaduje, z toho se pak vyvozují závěry, že úbytek jedle je způsoben tím, že současné hospodářské způsoby a naše lesnická praxe nedovedou jedli takováto období zajistit.

Proti argumentům Ing. Košuliče nelze obecně mnoho namítnout, snad jen to, že z praxe i literatury víme, že schopnost jedle využít hlubokého zástinu k přežití i odrůstání je podmíněna řadou dalších klimatických a půdních faktorů (k tomu dále) a že celá problematika jedle je ještě daleko složitější. Praktický lesník musí také při své práci zohledňovat řadu dalších hospodářských, ekonomických a provozních faktorů, v neposlední řadě také stav zbytkových porostů se zastoupenou jedlí.

Pokud existují oblasti s kontinuitou přirozených obnov a jedle se zmlazuje dostatečně masivně, začínejme s obnovou klidně ve 40 letech. Bylo by zřejmě zločinem, kdyby například lesníci z polského Losie postupovali v obnovách jinak, než jak postupují. Problémem je, že s přirozenou obnovou už ani není kde začínat. Jedle nám téměř zcela chybí ve středních věkových třídách a začíná chybět i v těch starších. Hlavní provozní problém je ale v tom, že pro dnes už převážně jen vtroušeně zmlazenou jedli budeme těžko upravovat obmýti a obnovní dobu na úkor spontánních kvalitních zmlazení např. buku a smrku, které většinou představují kosterní dřeviny budoucích porostů. Zvláště dneska lze také sotva pomýšlet na to, že budeme z jakéhokoliv důvodu v dlouhých obnovních dobách a dlouhých obmýcích pěstovat neprodejné přesílené dříví.

Co mi vadí

Nahlédneme-li do odborné literatury už od první republiky, najdeme celkem shodu v tom, co pro obnovu jedle požaduje tato literatura a co požadují oba výše uvedené články. Projdeme-li knihovny v kancelářích na starých lesovnách, najdeme už od 50. a 60. minulého století (v té době bylo jedle u nás ještě kolem 3 %) dostatek příruček, návodů a pokynů, jak jedli pěstovat. Nejsou v nich sice odkazy na nejnovější ekologicko-genetické poznatky, návody na pěstování jedle jsou ale blízko tomu, co nám v obou článkách

sdělují pan Ing. Košulič a pan Metzl. Zdá se mi však, že doporučení pro pěstování jedle jsou obecně většinou odvozena z jedlových obnov prováděných v ideálních podmínkách. Vybavení takovými poznatky, šablonovitě je přenášíme všude, jenže pracujeme většinou v podmínkách daleko složitějších.

V posledních deseti letech jsem viděl úspěšné obnovy jedle například v polských Beskydech, Pieninách a dokonce i Bieszczadech, na naší i bavorské straně Šumavy, jako třeba i na Třeboňsku, v roce 2003 dokonce v Siněvském národním parku na Zakarpatské Ukrajině. Všude, kde jedle zahajuje obnovu a úspěšně odrůstá v hlubokém zástinu, lze si všimnout především dobrých podmínek vláhových. K zahájení obnovy a úspěšnému odrůstání dovede tedy právě na těchto stanovištích jedle využít daleko menšího světelného požitku než ostatní dřeviny obnovovaných porostů.

Menší lokality, na kterých se jedle spontánně zmlazuje (i když jen v omezené míře) a odrůstá v hlubokém zástinu, existují i v oblasti LS Jeseník. Nachází se na SLT 5S+5I pod smrkem, jedlí a borovicí a na SLT 4P, 4O a 5P pod clonou smrku jedle a buku. Obě lokality se nacházejí relativně nízko v katastru obce Mikulovice, leží na rovině, nebo na úpatí svahu a díky tomu jsou dobře zásobeny vodou. Na obou lokalitách není třeba zvlášť usilovat o obnovu jedle, zmlazuje a odrůstá zde spontánně, v prvním případě zřejmě díky půdním podmínkám a borovici v horní etáži, v druhém případě hlavně díky vysoké hladině podzemní vody. Jedle se zde zmlazuje a odrůstá v hlubokém zástinu, je třeba ale dodat, že díky přebytku vláhy se zde obdobně zmlazuje a odrůstá i smrk.

Obě lokality jsou bohužel malé a na převaze 5. LVS, kde by měla být jedle doma, se chová tak, jak jsem popisoval v prvním článku a ve zmlazeních většinou prohrává zápas s bukem. V rozlehlejších porostech, kde se zmlazuje jedle spolu s bukem již několik desítek let, najdeme věkově a výškově diferencovaná zmlazení. Jsou zde jednak plochy úplně zastíněné a tedy bez zmlazení, plochy s iniciálním zmlazením, které pak přecházejí podle prosvětlení až k plochám zmlazení o výšce několika metrů. Jedle se zde zmlazuje přinejmenším stejně dlouho jako buk, přesto uprostřed porostu v žádném stadiu zmlazení ani náznakem neukazuje, že by chtěla předrůst buk a opanovat prostor. Zpravidla jen přežívá a většinou v nárostech ustupuje pod tlakem buku. Naopak v okamžiku, kdy se po kalamitě nebo přiřazení obnovního prvku dostává do okraje porostu, začíná přirůstat a srovnává se výškově s bukem. Takové chování jedle je obvyklé ve většině porostů 5. LVS na mém revíru a pokud mám přehled, troufám si říct, že na převaze 5. LVS na celé LS Jeseník. Nemyslím si, že by v tomto případě šlo o nějaké projevy „geneticky korodované“ jedle, jak uvádí Ing. Košulič. Domnívám se, že jedli v současné době k odrůstání v zástinu chybí nezbytné další podmínky.

>>



>> Hlubokého zástínu dovede tedy jedle využít k zmlazení a odrůstání v ideálních podmínkách, které představují například „P” a „Q” půdy. V přirozeném zastoupení je výskyt jedle ve 2. a 3. LVS téměř výhradně vázán na vodou ovlivněná stanoviště, ve 4. – 7. LVS zásobení vodou ovlivňuje vzájemný poměr zastoupení jd a bk (Zatloukal 2001). Pokud dnes někde ještě vidíme přirozenou obnovu jedle, je to většinou na úpatí svahů, v sevřených údolích, v místech s dobrou půdní i vzdušnou vlhkostí. Staré jedliny, nebo alespoň jejich zbytky, vidíme ale i výše na sušších svazích. Dnes jsou však tyto porosty většinou nezvratně podrostlé listnáči, většinou pak bukem.

Popisoval jsem sice situaci na Jesenicku, staré jedliny nezvratně podrostlé listnatými nárosty můžeme však vidět od rakouského Voralsbergu až po Zakarpatskou Ukrajinu. Dominující buk a potlačená jedle ve zmlazeních není v současné době koneckonců nic zvláštního ani v přírodním lese. Proč se tedy jedle neobnovuje tam, kde na to měla dostatek času? Proč už více než 100 let prohráváme zápas o obnovu jedlin, když tak perfektně víme, jak se má postupovat? Zbytky jedle nám zůstaly už jen ve starých a přestárých porostech, vzhledem k jejich rozpracovanosti, zdravotnímu stavu, nebo ohrožení větrem si jen těžko dovedu představit, že bychom zde dále prodlužovali obnovní dobu (u přirozené obnovy), nebo že bychom tyto porosty, které jsou už často nezvratně podrostlé bukem, ještě podsazovali jedlí.

Pohled do historie

Pan Ing. Košulič předpokládá, že problémy s přirozenou obnovou, které popisují na svém revíru, mohou mít příčinu v tom, že zdejší jedle je geneticky pozměněna nevhodnými obnovami (krátká obnovní doba praktikovaná v Jeseníkách po 2 – 3 generace lesa). Myslím, že podobné problémy jsou ale i tam, kde populace jedle nemohly být pozměněny, že zhruba od začátku 20. století je situace v obnovách jedle téměř všude stejně špatná.

Zajímavé je porovnání historického vývoje a současného stavu v Jeseníkách a Beskydech, v blízkých pohořích, které však prošly odlišným historickým vývojem osidlování.

Pro Jeseníky zpracovávali historické průzkumy v 50. – 70. letech 20. stol. J. Nožička, V. Samek a E. Hošek. Je třeba předeslat, že historické průzkumy prováděné v Jeseníkách čerpaly převážně ze státních archivů v Brně, Opavě a Janovicích. Týkaly se málo Jesenicka, které patřilo k Nyskému panství Vratislavského biskupství. Zajímavé a pro dnešního lesníka až nepochopitelné jsou údaje o zastoupení jedle na bývalém Bruntálském panství, rekonstruované Nožičkou a Samkem podle zařizovacích elaborátů z let 1801 – 1804. Na Bruntálském panství se od 13. století obdobně jako na Jesenicku značně rozvíjí hospodářská činnost hornická a hutnická, které vyžadují velkou spotřebu dříví. Bruntálské panství je v Jeseníkách dlouhodobě hospodářsky nejagilnější. Lesy svého panství proto dlouhodobě přetěžuje, spotřeba dříví je zde tak velká, že v 18. století je nutno dříví už i nakupovat, koncem 18. století jako první panství otvírá těžbu dříví na horní hranici lesa (Hošek 1972).

Kromě horských revírů v masivu Praděda, které jsou těženy až koncem 18. století, dochází v nižších a přístupných revírech k exploatačním těžbám od samého začátku kolonizace. Přetěžby vrcholí poprvé v 16. století, ale pokračují dále až do

konce 18. století. Z tohoto hlediska je zajímavé až téměř nepochopitelné, že začátkem 19. století, je nejvyšší zastoupení jedle na revírech nejvíce hospodářsky ovlivněných. Vůbec nejvyšší zastoupení jedle (téměř 50 % ve věku 50 – 70 let a téměř 60 % ve věku nad 80 let) mají pak dva revíry v celkové rozloze necelých 900 ha, které byly ještě v první čtvrtině 18. století téměř zcela vytěženy. V této souvislosti vyvstává otázka, proč jedle snášela jinak devastující toulavé těžby. Ještě v průběhu 19. století je jedle na Bruntálském panství s úspěchem obnovována (výsevy a později výsadby jedle na holiny pod vysetou břízu jako krycí dřevinu). Obnova jedle se přestává dařit až začátkem 20. století.

Historické průzkumy pro Beskydy provedl v 50. letech 20. století pro bývalá panství Habsburské (Těšínská komora) a Hukvaldské (Olomoucké arcibiskupství) Inž. Dr. Alois Jančík. Dále uvedu některé údaje z bývalého panství Těšínské komory, jehož část znám také z doby služby v Beskydech.

Zatímco v Jeseníkách od 13. století probíhá naplno zemědělská a hornická kolonizace, v téže době je např. ve Slezské části Beskyd kolonizován teprve pohraniční hvozď v pobeskydí na dolních tocích řek Olše a Ostravice. Valašská kolonizace zasáhla Beskydy až zhruba o 200 let později, a to od hřebenu hor, tedy mimo oblasti přirozeného rozšíření jedle. V Beskydech se tedy po velmi dlouhou dobu udržely původní porosty (také pro těžkou přístupnost terénu). V roce 1868 tvoří 42 % lesní plochy panství porosty nad 80 let věku, to ukazuje na vysoký podíl pralesů ještě v poslední třetině 19. století. Počátkem 19. století jsou v Zadních horách, majetku Těšínské komory i sousedního arcibiskupského Hukvaldského panství původní porosty se zastoupením až 50 % jedle. Dříví z beskydských lesů obou panství je sice už před polovinou 19. století využíváno jako zdroj suroviny pro výrobu dřevěného uhlí pro hutě (Ustroň, Trinec, Baška, Lískovec, Frýdlant), ke zpřístupnění Zadních hor (v té době stále ještě převážně pro plavení dříví) dochází hlavně až v době hospodářského rozvoje po Rakousko – Pruské válce po roce 1866.

Naprosto výsadní postavení ve Slezských Beskydech zaujímá pak masiv Lysé hory, kde ke zpřístupnění horských údolí pro plavení dochází až v 60. a 70. letech 19. století a ještě na začátku 20. století se zde dříví plaví. K účinnějšímu zpřístupnění odvozními cestami zde dochází hlavně až na začátku 20. století. Zejména v masivu Lysé hory se proto až do 20. století uchovaly rozsáhlé původní jedlo-bukovo-smrkové porosty, a to v Mazáku (dnes pralesní rezervace „Mazácký Grůnik”), v Jatném a Velkém Kobylíku. Tyto porosty ve 30. letech 20. století popisuje přednosta tehdy již státní lesní správy Inž. Budín, zbytky těchto porostů existují dodnes. Obnova jedle ve Slezských Beskydech se v pralesích i v prvních generacích po pralesi provádí přirozeně „tmavou sečí”. Pokud se provádí obnova na holinách, využívá se polaření, jedle se vysévá zhruba ve třetím roce polaření do obilí, a to v předstihu před smrkem. Koncem 19. století Těšínská komora přechází k okrajovým sečím Wagnerovým a sečím Gayerovým, umělá obnova se v té době provádí již sadbou. Po prvních zkušenostech s kalámitami ve velkoplošných smrkových monokulturách usiluje komora v poslední třetině 19. století o druhovou a prostorovou diferenciaci lesa a o výrazně maloplošné hospodaření. Masiv Lysé hory byl tedy zpřístupňován až po období smrkového boomu. V té době komora prosazuje zvýšené zastoupení jedle v obnovovaných porostech (až 40 %, jedle by měla nahradit i hospodářsky méně potřebný buk),

>> za ideální obnovní cíl se před koncem století považuje sm 6, jd 2, bk 2. Jedle má v té době celkové zastoupení stále kolem 20 procent.

Ještě před koncem 19. století se daří jedli přirozeným způsobem skupinově obnovovat spolu s bukem, ochrana jedle proti zvěři se provádí pouze v uměle založených kulturách, souvislé skupiny jedle z přirozené obnovy jsou natolik vitální, že podle tehdejších zpráv nejsou zvěří poškozovány. V době před 1. světovou válkou se ale již hovoří o nezdarech v přirozené obnově jedle, které se (v tomto případě ve vyšších polohách) mimo jiné zdůvodňují:

- Semeno jedle zůstává utlačeno pod sněhem v bukovém listí, což znemožňuje jeho klíčení.
- Stejně potíže mají semenáčky, které pomístně vyklíčily.
- Při nedostatečném uvolňování mateřského porostu trpí jedle v náletech zástinám dokonce více než smrk, při uvolnění opět útlakem rychle nastupující buřeně a náletu bukového.
- Velký díl neúspěchu je připisován již škodám zvěří.

Je zajímavé, že zejména v bodě 3 popisují beskydští lesníci už před 80 – 90 lety podobné problémy s obnovou jedle, jak jsem je popisoval v minulém i tomto článku. To bylo ale v oblasti, kde se v té době ještě obnovují pralesy, nebo lesy v první generaci po pralese.

Přestože v obou porovnávaných oblastech Jeseníků a Beskyd se dlouhodobě zcela jinak hospodaří a přestože v oblasti Slezských Beskyd se ještě na začátku 20. století nacházejí původní porosty a porosty v první generaci po pralese, je v obou oblastech od počátku 20. století naprosto stejný stav, co se týče obnovy jedle. Stejně jako v oblasti Jeseníků, kde bychom (snad) mohli připustit dlouhodobým hospodařením dědičně pozměněnou jedli, tak i v oblasti Beskyd, kde ještě v té době existují pralesní populace jedle, ztrácí od začátku 20. století jedlová zmlazení i umělé výsadby vitality. Na rozdíl od 80. a 90. let 19. století, kdy souvislé vitální nárosty jedle odolávají zvěři (ochrana proti zvěři se provádí jen u jedle uměle obnovované), jsou po začátku 20. století již konstatovány škody zvěří. V této souvislosti je třeba připomenout, že kromě medvěda ještě zhruba do začátku 1. světové války v Beskydech dožívají populace velkých šelem. V průběhu obou válek se pak tyto populace zřejmě obnovují.

Škody zvěří mají nepopíratelný vliv na jedlová zmlazení domnívám se ale, že škody zvěří v jedlových nárostech jsou v té době až druhotné. Potvrzuje to nepřímě Inž. Budín, který píše, že světlejší partie výše uvedených původních beskydských porostů vykazují hojný nálet buku, jenže žádný nálet jedle, která ovšem trpí okusem vysoké i srnčí zvěře. Zato ale uvádí, že v nižších (ale také vlhčích – podsvahová vodou ovlivněná stanoviště) polohách, jako jsou Bučkula, Visalaje a Říčky, odolává hojnější a tedy vitálnější zmlazení zvěří lépe, trpí však konkurencí smrku. Pralesní komplexy, které v 30. letech 20. století popisuje v Beskydech Inž. Budín, od začátku století podrůstají bukem.

Tento stav je obdobný i v jiných pralesních rezervacích Beskyd, v pralesích Mionší a Salajka. Snímky ze 60. let 20. století nám to také dokumentuje Ing. Eduard Průša a dnešní stav známe všichni. Od začátku 20. století je v obnově jedle zhruba stejně špatný stav i v oblastech dlouhodobě ovlivněných hospodařením i v oblastech hospo-

dařením relativně nedotčených. Těžko lze proto souhlasit s názory pana Ing. Košuliče o genetické „korozi“ jedle jako klimaxové dřeviny. Příčiny neúspěchů v obnovách jedle je zřejmě nutno hledat i jinde. Domnívám se, že problém v obnovách jedle nespočívá v tom, že bychom jedli neposkytovali dostatečně dlouho zástin, ale že v současné době nejsou z různých důvodů naplněny klimatické a půdní faktory, které odrůstání jedle v hlubokém zástině umožňují.

Jedna z možných příčin

Je těžko říct, co přineslo na začátku 20. století tak výrazný zlom v obnovách jedle. Od začátku 20. století zřejmě dochází k souběhu pro jedli nepříznivých podmínek. Z antropických vlivů nejvíce jedli poškozuje nesporně vliv přezvěření a vliv imisí, oba vlivy vrcholily u nás v 60. a 70. letech. Možný vliv, o kterém se ale méně mluví, je vliv podnebí. Již dnes můžeme v literatuře najít dalekosáhlé spekulace o tom, jak klimatické změny, vyvolané skleníkovým efektem, pozmění budoucí zastoupení dřevin v našich lesích, a to přesto, že v názorech na změny klimatu v průběhu 20. století neexistuje dosud shoda. Celkem málo jsem se ale zatím dočetl o působení běžných změn klimatu na jedli, i když jedle je právě v tomto ohledu nejcitlivější. Přitom (kromě spekulovaných klimatických změn vlivem skleníkového efektu) pulsace klimatu je u nás naprosto přirozená a v historii se výkyvy klimatu celkem pravidelně opakují.

Jedle se v době poledové do střední Evropy rozšířila dvěma cestami z Balkánu a jednou z Apeninského poloostrova (cesty šíření jedle naznačují lokality současného výskytu). Kromě apeninské jedle, jejíž výskyt v Jeseníkách a Beskydech je vyloučen, je jedle z původní domoviny navyklá spíše na přímořské klima s vysokou půdní i vzdušnou vlhkostí a s mírnými zimami. Dvacáté století ale naopak na jedli působí výraznými výkyvy směrem ke klimatu kontinentálnímu. V průběhu celého století se navyšuje průměrná teplota o 0,6 °C. Vyrovnaná křivka desetiletých klouzavých průměrů teplot z klimatologické stanice v Klementinu (Chalupský 2004) ukazuje na rozdíl v průměrných teplotách mezi polovinou 19. století a koncem 20. století dokonce téměř 2 °C. Dvě poslední dekády 20. století jsou nejteplejší a vykazují u nás nejvyšší vláhové deficity.

Domnívám se proto, že zejména na vysychavějších svahových lokalitách se jedle ani nemůže v současné době zmlazovat stejně snadno jako v minulé generaci za sice studenějšího, ale vlhčího klimatu v průběhu 19. století. Jak jsem se již několikrát zmiňoval, jsem přesvědčen, že schopnost jedle využít hlubokého zástině ke zmlazení a odrůstání je spojena především s dostatkem vláhy, čili že její stinnost je podmíněná. Jedle je naší druhou nejstinnější dřevinou. Není ale stinná bezvýhradně. K odrůstání jedle v hlubokém zástině musí být naplněno několik dalších podmínek, jako jsou teplo, srážky, vlhkost vzduchu i půdy, dobré zásobení půdy živinami, nízké proudění vzduchu, příznivé rozložení srážek ve vegetačním období. (Svoboda, Kantor). Na studenějších, vysychavých a chudších stanovištích jedle požadavky na světlo navyšuje. Odrůstá-li jedle ve zmlazeních v současné době spíše v okrají porostu a uvnitř porostu, prohrává zápas s bukem, sama nám to nepřímě sděluje.

Pomineme-li v současné době tolik diskutované, ale ne úplně doložené ovlivnění klimatu skleníkovým efektem, ví se, že klima pulsuje v závislosti na výkonu slunce a dalších

podmínkách, a to jednak v krátkých, zhruba jedenáctiletých cyklech a po sinusoidě pak v delších 90letých a 180letých cyklech, kdy se střídají teplá a suchá období s obdobími chladnějšími a vlhčími. V historické době jsou poznána i delší klimatická období (kromě klimatického období Atlantiku), např. výrazně teplé období v 11. – 13. století, naopak např. počátkem 17. století začíná výrazně studenější a vlhčí období, jehož začátek byl pojmenován jako „Malá doba ledová“, které pak přes krátkodobé výkyvy trvá do konce 19. století. Koncem 20. století jsme ale žili naopak na vrcholu teplé a suché klimatické periody, klimatologové, kteří odmítají dominantní vliv skleníkového efektu na počasí, tvrdí, že od první dekády 21. století bude klima směřovat zpět k chladnější a vlhčí periodě. Výrazně teplá a suchá období se tedy pravidelně opakují, nevíme ale, jak se jedle v těchto obdobích obnovovala. V přírodním lese u dlouhověké jedle není důležité, zda se začíná zmlazovat již v 50 letech, nebo o 100 a více let později, jedle mohla přežívat více generací buku, její zastoupení v obnovách mohlo kolísat, neohrožovalo to ale její existenci. V lese věkových tříd může jít však o existenční záležitost.

Sucho ve 20. století nebylo jediným výkyvem ke kontinentálnímu klimatu. Oslabená jedle byla tvrdě zasažena kontinentální zimou 1928/1929. Severská anticyklona přinesla hlavně v únoru a na začátku března roku 1929 vlnu neobvykle mrazivého počasí, které zasáhlo hlavně Čechy, Moravu a přilehlý jihovýchod Německa. Podle měření v pražském Klementinu drží únor roku 1929 dodnes mrazový rekord v sedmi dnech a začátek března v dalších dvou dnech. V horských údolích Beskyd dosahovaly únorové mrazy údajně -35 až -42 °C. Důsledky byly katastrofální a zasaženy byly právě nejpůvodnější porosty. V části masivu Lysé hory, který obhospodařovala tehdejší lesní správa Dolní Staré Hamry bylo v průběhu roku 1929 a nejbližších letech vytěženo 30 000 m³ jedlových souší. Škody byly soustředěny hlavně do horských údolí Satiny a Řečice. Zimou 1928/1929 naplno propuklo chřadnutí jedle, které se (snad) zastavilo až na konci 20. století.

Závěr

Přežila-li jedle v Jeseníkách do začátku 19. století po několika exploatačních vlnách v zastoupení blízkém přirozenému a naopak jestliže hospodařením málo ovlivněná beskydská jedle téměř nepřežila 20. století, lze těžko věřit tvrzení pana Ing. Košuliče a pana Metzla, že je jedle geneticky „korodovaná“, nebo že se „zhroutil“ vlivem hospodaření (jedle se na konci 20. století spontánně revitalizuje beze změny hospodářského způsobu), zkoumání, je-li to pravda nebo ne, není už ale dnes ani nejdůležitější. Víc než teoretické dohady by nám v současné době měla říci statistika.

Jedle je plošným věkem suverénně naší nejstarší dřevinou a kromě nejmladších věkových stupňů, kde jsme její příměsí (zaručeně nesprávně) založili, se vyskytuje ve zbytcích převážně jen v přestárlých porostech, kde bývá navíc nezvratně podrostlá listnáč. Z 2,9 % zastoupení jedle v roce 1950 se během pěti decenníí snížilo procentické zastoupení na pouhých 0,9 % na konci 20. století. Jedle ubývá lineárně a lze proto snadno spočítat, že za dvacet let zde nebude jedle žádná. Stojíme tedy nad umírajícím pacientem a místo opatření k záchraně života vedeme diskusi, jaký že způsob umělého dýchání je nejlepší.

Ordinovat za současného stavu čtyřicetiletou obnovní dobu v přirozených obnovách, jak to doporučují pan Ing. Košulič a pan Metzl, je už dnes stejně málo platné jako poučovat obyvatelstvo v oblasti hladomoru o zásadách správné výživy. Nelze ani spolehnout na to, že podsadbami v dlouhé obnovní době plně nahradíme u jedle přirozenou obnovu tak, jak to požaduje pan Metzl. Podsadby samozřejmě používáme a budeme používat. Obnova podsadbami je ale u všech dřevin ze všech způsobů umělé obnovy nejsložitější a účinnost podsadeb u jedle není jednoznačná ani v oblastech, kde se nepoužívá jiný sadební materiál než sazenice z podokapových školek. Potvrdili nám to před časem i lesníci z polských Bieszczad. V současné době také nelze provádět podsadby bez následné ochrany proti zvěři. Nedovedu si proto představit, že masivně podsadíme jedlí 60leté porosty a na následujících 40 let podsazenou jedli individuálně ochráníme proti zvěři (pokusy o to jsem již ale viděl). Domnívám se, že na tuto válku nebudou peníze.

V současné době se také vžilo přesvědčení, že jediné to, co děláme pod clonou starého porostu, je přírodě blízké. Podsadby se tedy začaly masově používat. Bohužel (vidíme to často také u smrku v 7. a 8. LVS) v místech, kde příroda skončila s přirozenou obnovou, začíná často lesník s podsadbami v naději, že překoná samu přírodu. K zakládání podsadeb je třeba mít určitou zkušenost, kde je lze účinně uplatnit. Výběrem stanovišť si ale nutně zúžíme prostor, kde můžeme s jedlí pracovat.

Při obnově jedle je samozřejmě třeba v základní míře respektovat požadavky této dřeviny na zástín. Abychom však alespoň v minimálním množství zachovali populace jedle tam, kde dosud byly, neobejdeme se zřejmě bez obnovních postupů, které se panu Ing. Košuličovi a panu Metzlovi mnoho nelíbí. Na fundamentalistické přístupy k obnově jedle byl možná čas ještě v polovině minulého století. Oblasti, kde trvá kontinuita v přirozených obnovách a pěstování jedle zřejmě již u nás ani neexistují. Pracujeme víceméně jen se zbytky populací jedle. Plánujeme sice zastoupení jedle navýšit, myslím si ale, že v budoucnu budeme spíše bojovat o její záchranu. Dnes už jde hlavně o zachování genofondu druhu *Abies alba*. >>

Ing. Jiří Lisník, LS Jeseník



Kontrolní závěr

Nejvyššího kontrolního úřadu

Majetek státu a prostředky státního rozpočtu poskytnuté státnímu podniku Lesy České republiky

Kontrolní akce byla zařazena do plánu kontrolní činnosti Nejvyššího kontrolního úřadu na rok 2003 pod číslem 03/14. Kontrolní akci řídil a kontrolní závěr vypracoval člen NKÚ Ing. Mgr. Jiří Kalivoda.

Cílem kontroly bylo prověřit hospodaření státního podniku s majetkem státu a s finančními prostředky poskytnutými ze státního rozpočtu, zejména z hlediska účelnosti a hospodárnosti.

Kontrolu provedly v době od července 2003 do ledna 2004 skupiny kontrolujících NKÚ z odboru životního prostředí a zemědělství a z územních odborů severovýchodní Čechy, jižní Čechy, severozápadní Čechy, severní Morava, střední Morava a jižní Morava.

Kontrolovaným obdobím byly roky 2001, 2002 a část roku 2003, v případě věcných souvislostí i období předcházející.

Kontrolovanými osobami byly:

- Ministerstvo zemědělství (dále jen „MZe“);
 - Lesy České republiky, s. p., se sídlem v Hradci Králové (dále jen „LČR“).
- V rámci LČR byla kontrola provedena na těchto objektech:
- Ředitelství LČR v Hradci Králové (dále jen „ŘLČR“);
 - Oblastní inspektorát (dále jen „OI“) Český Krumlov;
 - lesní správy (dále jen „LS“) Horní Blatná, Hluboká, Spálené Poříčí, Tábor, Kácov, Třebíč, Náměšť nad Oslavou, Frýdek-Místek, Ostravice, Vítkov, Šternberk, Lanškroun, Český Krumlov;
 - Oblastní správa toků (dále jen „OST“) Frýdek-Místek;
 - lesní závody (dále jen „LZ“) Kladská, Boubín.

Námítky proti kontrolnímu protokolu, které podaly MZe i LČR, byly vypořádány vedoucími skupin kontrolujících rozhodnutími o námítkách.

Odvolání proti rozhodnutí o námítkách, které podaly rovněž obě kontrolované osoby, byla vypořádána usneseními senátu NKÚ.

Senát NKÚ (ve složení: Ing. Mgr. Jiří Kalivoda, Ing. Zdeněk Brandt, JUDr. Jiří Drábek, JUDr. Eliška Kadaňová, MVDr. Rudolf Němeček) na svém zasedání konaném dne 6. dubna 2004 schválil usnesením č. 03/14/16 kontrolní závěr v tomto znění:

1. Úvod

LČR byly založeny z rozhodnutí MZe zakládací listinou čj. 6677/91-100 ze dne 11. 12. 1991 a zapsány Krajským soudem v Hradci Králové do obchodního rejstříku dne 1. 1. 1992. Základním právním předpisem, kterým se řídí LČR i MZe jako zakladatel, je zákon č. 77/1997 Sb., o státním podniku. Podle § 2 odst. 1 tohoto zákona byla na základě rozhodnutí zakladatele ze dne 12. 8. 1997 čj. 3217/97-100 zapsána změna zakládací listiny. Orgány LČR jsou ředitel a dozorčí rada, jejíž dvě třetiny členů jmenuje zakladatel. Činnost LČR dále upravuje Statut podniku LČR, vydaný zakladatelem.

LČR mají dvoustupňovou organizační strukturu. První stupeň tvoří ŘLČR a 17 regionálních pracovišť – OI. Druhý stupeň se skládá z 85 LS, pěti LZ, jednoho semenářského závodu a sedmi OST.

Určení a ocenění majetku, k němuž byly LČR příslušné hospodařit, specifikují přílohy č. 1 a 2 zakládací listiny. Hodnota kmenového jmění zapsaná v obchodním rejstříku na základě rozhodnutí zakladatele ze dne 12. 8. 1997 činila 5 818 758 987 Kč. Minimální výše kmenového jmění, kterou je podnik povinen zachovat, je 5,5 mld. Kč.

K 31. 12. 2002 činila hodnota aktiv LČR 65,8 mld. Kč. Stálá aktiva představovala 60,5 mld. Kč, z toho 53,2 mld. Kč činila hodnota pozemků, převážně lesních. Jejich podíl k 31. 12. 2002 činil na celkových aktivech 80,8 %.

Výměra lesních pozemků v ČR činila v roce 2001 celkem 2 639 tis. ha a v roce 2002 celkem 2 643 tis. ha. Z uvedených výměr tvořily lesy ve vlastnictví státu, se kterými hospodařily LČR, v roce 2001 celkem 53,2 % a v roce 2002 celkem 52,2 %.

Pozn.: Všechny právní předpisy uváděné v tomto kontrolním závěru jsou aplikovány ve znění platném pro kontrolované období.

II. Skutečnosti zjištěné při kontrole

A. Nakládání s určeným majetkem

Určeným majetkem zapsaným v obchodním rejstříku, s nímž mohou LČR nakládat jen se souhlasem zakladatele, jsou:

- pozemky určené k plnění funkcí lesa,
- stavby s pořizovací hodnotou vyšší než 10 mil. Kč,
- nemovitý a movitý majetek prohlášený za kulturní památku.

MZe nekontrolovalo ani nevyžadovalo plnění některých povinností, které uložilo ve své „Instrukci k postupu při posuzování žádostí o udělení předběžného souhlasu k nakládání s lesy ve vlastnictví státu“. Ta stanovila mj. povinnost právnické osobě vést v přiměřeném rozsahu evidenci obsahující počty případů žádostí o udělení předběžného souhlasu, výměry lesů a dobu nakládání s lesy. Kontrolou bylo zjištěno, že LČR uvedenou povinnost neplnily.

LČR předkládaly MZe v souladu se zákonem č. 77/1997 Sb. žádosti a návrhy smluv k udělení předběžného souhlasu k nakládání s určeným majetkem. MZe však již neověřovalo, zda LČR následně smlouvy uzavíraly v souladu s předloženým návrhem, ke kterému MZe udělilo souhlas. Souhlasy neobsahovaly ani některé podstatné smluvní podmínky (např. cenu).

Kontrolou NKÚ bylo dále např. zjištěno, že dne 30. 6. 1999 uzavřely LČR s nájmcem smlouvu o nájmu hotelu a příslušných pozemků bez souhlasu zakladatele k nakládání s určeným majetkem; o ten požádaly až dne 21. 10. 2003. Nájemní vztah upravený smlouvou, kterou v takových případech zákon č. 77/1997 Sb. deklaruje jako neplatnou, trval více než čtyři roky. MZe souhlas udělilo dodatečně.

B. Hospodaření s finančními prostředky

1. Neoprávněné nakládání s dočasně volnými finančními prostředky

Dne 13. 2. 2001 nabylo účinnosti rozhodnutí zakladatele o rozšíření předmětu podnikání LČR mj. o „nabývání, pozbytování majetkových účastí v akciových společnostech za úplaty v rámci plnění svých úkolů a podnikání“ a o „operace na finančním trhu k optimálnímu zhodnocení dočasně volných finančních prostředků“.

LČR například:

- Dne 29. 6. 2000 uzavřely s obchodní společností smlouvu o nákupu cenných papírů týkající se převodu akcií H.F.C., a. s., se sídlem v Hradci Králové (dále jen „H.F.C.“), za cenu 45 mil. Kč a dne 1. 11. 2000 uzavřely se stejnou firmou smlouvu o postoupení části její pohledávky za H.F.C. vyplývající z realizace dohodnutých stavebních prací na hotelu ve výši 4,99 mil. Kč.

- Dne 14. 12. 2000 uzavřely s firmou H.F.C. smlouvu o postoupení pohledávky ve výši 4,99 mil. Kč za účelem splacení hodnoty upsaných akcií H.F.C. Postoupením pohledávka LČR za H.F.C. splynula s pohledávkou H.F.C. za LČR na splacení nepeněžitěho vkladu na navýšení základního jmění. LČR nakládaly v uvedených případech s dočasně volnými finančními prostředky neoprávněně.

2. Nákup cenných papírů

V roce 1999 nakoupily LČR cenné papíry zahraniční investiční společ-

nosti za částku 201,43 mil. Kč. U stejné společnosti v letech 2001 a 2002 nakoupily cenné papíry za dalších 264,34 mil. Kč.

Tato zahraniční společnost nemá povolení Komise pro cenné papíry k nabízení, vydávání, prodávání nebo zpětnému odkupování cenných papírů na území České republiky, jež od 1. 1. 2001 vyžaduje ustanovení § 35n zákona č. 248/1992 Sb., o investičních společnostech a investičních fondech. Jedná se o fond určený pouze institucionálním investorům, který vydává a zpětně odkupuje cenné papíry pouze v sídle společnosti, to znamená v zahraničí. LČR sice akcie nakupovaly v sídle společnosti v zahraničí, avšak nejsou institucionálním investorem ve smyslu ustanovení § 5 odst. 1 zákona č. 15/1998 Sb., o Komisi pro cenné papíry. Z tohoto důvodu LČR neměly v letech 2001 a 2002 tyto cenné papíry nakupovat.

LČR tím, že investovaly celkem 465,77 mil. Kč u zahraniční společnosti poskytující nižší míru ochrany, ohrozily tuto investici.

3. Majetková účast LČR v obchodních společnostech

LČR měly k 31. 12. 2002 majetkovou účast v Hradecké lesní a dřevařské společnosti, a. s., se sídlem v Hradci Králové (dále jen „HLDS“), v H.F.C. a v KOMAS, a. s., se sídlem ve Štětí (dále jen „KOMAS“), v celkové účetní hodnotě 100,2 mil. Kč.

- HLDS vznikla dne 6. 6. 1994. LČR vstoupily do HLDS v roce 1998 odkoupením 49 % akcií této obchodní společnosti od jejího jediného akcionáře – fyzické osoby. Majetkový podíl LČR vůči majoritnímu akcionáři – fyzické osobě byl k 31. 12. 2002 nezměněn a LČR vlastnily cenné papíry ve jmenovité hodnotě 17,15 mil. Kč. Přijatý výnos LČR v roce 2001 byl 72 000 Kč a v roce 2002 dosáhl 346 000 Kč.

- H.F.C. vznikla dne 12. 6. 2000. LČR do konce roku 2000 postupně získaly 50% majetkový podíl v této společnosti za částku 49,99 mil. Kč. Vložené prostředky nepřekročily maximální limit 50 mil. Kč, který je dle Statutu LČR v rozhodovací pravomoci generálního ředitele, K 31. 12. 2002 zůstal procentuální majetkový podíl nezměněn a LČR vlastnily cenné papíry H.F.C. ve jmenovité hodnotě 51,28 mil. Kč. Z této majetkové účasti nepřijaly LČR žádný výnos.

- Ve společnosti KOMAS, která vznikla dne 17. 11. 1992, měly LČR k 31. 12. 2002 majetkový podíl ve výši 30,6 %, odpovídající cenným papírům o jmenovité hodnotě 11,15 mil. Kč. Z majetkové účasti neobdržely LČR rovněž žádný výnos. Statut podniku LČR schválený zakladatelem v roce 1997 dává generálnímu řediteli široké pravomoci při nakládání s majetkovou účastí na podnikání právnických osob. V jeho pravomoci je například vkládání finančních prostředků až do výše 50 mil. Kč do podnikání těchto osob.

4. Hospodaření s finančními prostředky poskytnutými LČR ze státního rozpočtu

Stát podporoval v souladu s § 46 zákona č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů (lesní zákon), hospodaření v lesích mj. poskytováním finančních příspěvků, v rozsahu stanoveném přílohou k zákonu o státním rozpočtu na příslušný rok.

LČR obdržely podle uvedeného ustanovení lesního zákona ze státního rozpočtu od MZe v roce 2001 částku ve výši cca 19,8 mil. Kč a v roce 2002 cca 60,6 mil. Kč (z toho 46,6 mil. Kč na zpracování lesního hospodářského plánu v digitální formě).

Při kontrole NKÚ na LS a LZ bylo zjištěno, že LČR čerpaly poskytnuté finanční příspěvky řádně. Pouze v jednom případě LS neoprávněně nárokovala v roce 2001 částku vyšší o 31 250 Kč a v roce 2002 vyšší o 25 850 Kč.

MZe sice provádělo v letech 2001 a 2002 kontroly čerpání finančních prostředků poskytnutých ze státního rozpočtu, avšak z výstupů kontrol si nevytvářelo dostatečný přehled pro vyhodnocení systému poskytování těchto prostředků.

C. Hospodaření LČR v lesích

1. Smluvní zajišťování lesnických činností

Z celkové výměry lesů státu, se kterými jsou LČR příslušné hospodařit, obhospodařovaly 7 % LZ, které zajišťovaly lesnické činnosti ve vlastní

režii. Zbývajících 93 % obhospodařovaly LS, které zajišťovaly lesnické činnosti smluvně prostřednictvím podnikatelských subjektů.

U LS uzavíraly LČR s podnikatelskými subjekty dva základní typy smluv, a to smlouvy na dodávky komplexních lesnických prací bez výběrových řízení a smlouvy na dílčí zakázky uzavírané na základě výběrového řízení.

LČR dlouhodobě preferovaly smlouvy na dodávky komplexních lesnických prací bez výběrových řízení na dobu neurčitou, které spočívaly v provádění pěstebních činností a „prodeji dříví nastojato“. Ceny byly tvořeny kalkulací a na základě dohody smluvních stran. Kalkulace výpočtu cen dříví nastojato je problematická, zejména z důvodu, že pracovníci LČR na úrovni LS, OI a ŘLČR získávají informace o nákladových položkách, místních výrobních podmínkách a o stavu trhu se dřívím zprostředkovaně. Správnost výpočtu cen závisí na dosažených vstupech, což při zprostředkovaných informacích, které nemusí být objektivní, může do značné míry ovlivnit ceny dříví pro LČR nevýhodně.

Dílčí zakázky podléhající režimu výběrového řízení lépe reflektují úroveň poptávky a tržních cen v dané lokalitě. Přesto představovaly na kontrolovaných LS pouze maximálně 8 % celkového objemu prací.

Kontrola NKÚ zjistila, že smlouvy na dodávky komplexních lesnických prací bez výběrových řízení na dobu neurčitou představovaly k 30. 6. 2003 podíl 73 % prací zadávaných v režimu těchto smluv. Zbývajících část tvořily smlouvy na dobu jednoho roku nebo dvou let a jedna nestandardní smlouva uzavřená s podnikatelským subjektem na dobu deseti let.

K 30. 6. 2003 došlo k dominanci šesti firem, které zajišťovaly práce v rozsahu 45 % na celkové výměře lesa obhospodařované na základě smluv na dodávky komplexních lesnických prací bez výběrových řízení. Tento systém podporuje stabilitu omezeného počtu podnikatelských subjektů a jednostranně je zvýhodňuje.

Kontrolou smluv o provádění pěstebních činností a o prodeji a nákupu dříví bylo např. zjištěno:

- Součástí uzavíraných smluv měly být projekty těžební činnosti s uvedením mj. množství dříví k prodeji dle dřevin a označení porostu. V některých případech byly stanovené limity skutečnou těžbou překračovány (v jednom případě dokonce až o cca 40 %).

- U některých smluv na dílčí zakázky, které byly uzavírány na základě výběrových řízení, došlo formou dodatku v rozporu s původně stanovenými podmínkami výběrových řízení ke změně cen dříví v neprospěch LČR.

- Nebyly dodržovány smlouvou stanovené lhůty splatnosti faktur – LČR na některých fakturách uváděly lhůty splatnosti až o pět měsíců delší, čímž neodůvodněně zvýhodňovaly smluvní partnery.

2. Prodej dříví

LČR v letech 2001 a 2002 celkem 94 % dříví prodaly nastojato. Jednalo se o prodej u LS většinou v režimu smlouvy na dodávky komplexních lesnických prací bez výběrových řízení. Zbývajících 6 % prodaly LZ především na odvozních místech a expedičních skladech. Při tomto prodeji dosáhly LZ vyšší zisk z prodeje za prodávanou jednotku dříví, než tomu bylo u LS.

Dne 29. 12. 1998 uzavřely LČR s obchodním partnerem – HLDS „Smlouvu o poskytování marketingových služeb, obchodních služeb a zajištění obchodu“, na základě níž se LČR mj. zavazují pověřovat HLDS jako třetí osobu ve vztahu k tzv. zpětnému odkupu. Princip zpětného odkupu spočívá v tom, že komplexní smlouvy, na základě kterých smluvní partneři LČR provádějí lesnické činnosti, též a nakupují od LČR dříví, obsahují smlouvu o smlouvě budoucí, na základě které se obě smluvní strany zavazují, že:

- podnikatelské subjekty na straně jedné prodají LČR nebo HLDS určité množství dříví v podobě již vyrobených obchodních sortimentů;

- LČR se zavazují, že třetí osoba (HLDS) odebere a zaplatí takto dohodnutý objem sortimentů.

Záměr tohoto způsobu prodeje byl projednán a schválen dozorčí radou LČR. Na výběr obchodního partnera nebylo vyhlášeno výběrové řízení. >>

>> Podle této smlouvy objem dříví umisťovaného pro LČR na trhu v režimu zpětného odkupu prostřednictvím HLDS v roce 2001 představoval 1592 tis. m³ a v roce 2002 představoval 1839 tis. m³. LČR takto umisťovala na trhu prostřednictvím HLDS přibližně třetinu vytěženého dříví.

Ceny, za které HLDS pro LČR prováděla prodej tohoto dříví, LČR používaly jako „referenční“, tj. i pro roční cenová jednání s podnikatelskými subjekty u smluv na komplexní dodávky lesnických prací. HLDS za realizování obchodních služeb účtovala LČR provizi ve výši 3 % z realizované prodejní ceny dříví.

Hlavní produkt své činnosti, kterým je dříví, prodávají LČR z 94 % zprostředkovaně, kdy surové dříví uvádějí na trh smluvní partneři LČR, nebo prostřednictvím HLDS. Za marketingové služby LČR uhradily HLDS v roce 2001 celkem 18,9 mil. Kč a v roce 2002 celkem 6,3 mil. Kč. LČR v průběhu kontroly NKÚ uvedly, že předpokládají vytvoření samostatného útvaru obchodu a marketingu.

Z výše uvedených skutečností vyplývá, že forma tržního prodeje dříví prostřednictvím vlastních organizačních jednotek je pro LČR efektivnější, než je prodej dříví nastojato jiným podnikatelským subjektům nebo v režimu zpětného odkupu prostřednictvím HLDS. Ekonomická nevýhodnost zpětného odkupu pro LČR v roce 2001 dosáhla částky 34,6 mil. Kč a v roce 2002 částky 47,5 mil. Kč. Přesto LČR používají tržní způsob prodeje dříví pouze doplňkově.

3. Myslivost

K 31. 3. 2003 skončila platnost původních smluv na pronájem honiteb. V průběhu roku 2003 docházelo k uzavírání nových nájemních smluv. V souladu se zákonem č. 449/2001 Sb., o myslivosti, byly podány návrhy na uvedení současných honiteb do souladu s tímto zákonem. Uzavírání nových smluv probíhalo u LČR na základě vnitřního předpisu. Výběrová řízení na dosavadní nájemce uplatňující přednostní právo i výběrová řízení na nájemce bez přednostního práva prováděly příslušné OI.

Kontrola NKÚ prokázala, že:

- výše nájmu u smluv, které byly uzavřeny na základě uplatnění přednostního práva, je výrazně nižší než u smluv, které byly uzavřeny na základě provedeného výběrového řízení bez uplatnění opčního práva;

- vnitřní předpis LČR např. umožnil, že při odstoupení zájemce nabízejícího mimořádně vysokou cenu již v další fázi výběrového řízení nebyla výše nájmu rozhodující a byl vybrán zájemce, který nabídl výrazně nižší cenu než ostatní. Provoz myslivosti u LČR vykázal v roce 2001 hospodářskou ztrátu před zdaněním ve výši 18,8 mil. Kč a v roce 2002 ztrátu 25,9 mil. Kč. Tyto ztráty zvyšovala mimo jiné skutečnost, že i u ztrátových režijních honiteb byly uplatňovány bezpoplatkové lovy trofejové zvěře.

D. Vedení účetnictví LČR

Při kontrole v oblasti účetnictví bylo zjištěno, že LČR např.:

- Nadhodnotily stav aktiv o 31 500 000 Kč z důvodu nesprávně vykazovaného majetku ke dni 31. 12. 2002, tj. nakoupený majetek byl zařazen do užívání, přičemž ve stejné hodnotě byl veden jako poskytnutá záloha. Uvedená skutečnost nebyla zjištěna inventarizací ke dni 31. 12. 2002. LČR tuto skutečnost opravily až v lednu 2003.

- Neprovedly inventarizace pohledávek a závazků ke dni sestavení účetní závěrky 31. 12. 2002, ale až v dubnu 2003, přičemž inventurní soupisy neobsahovaly všechny potřebné náležitosti. Ve dvou případech provedení dokladové inventury LČR nezjistily rozdíly mezi skutečným stavem a stavem v účetnictví. Jednalo se o inventarizační rozdíl na účtu „Daň z příjmu“ v celkové výši 195 692 360 Kč a inventarizační rozdíl na účtu „Delimitační saldo“ ve výši 255 313 Kč.

- Vyřadily v roce 2001 z účetní evidence lesní pozemky v hodnotě 23 801 184 Kč, aniž by tento postup doložily průkazným dokladem. Naopak v roce 2002 zvýšily hodnotu lesních pozemků na základě neprůkazného účetního dokladu o 816 743 Kč.

- Nezajistily návaznost konečných a počátečních stavů (bilanční kontinuitu) dvou rozvahových účtů mezi účetními obdobími roku 2001 a 2002.

- Nezajistily návaznost účetního výkazu Rozvaha na hlavní knihu ke dni 31. 12. 2002. Nesoulad vznikl nepromítnutím zůstatku účtu „Ostatní půjčky“ ve výši 30 000 000 Kč do odpovídající části účetního výkazu Rozvaha ke dni 31. 12. 2002.

Dále bylo zjištěno, že LČR neuvedly v příloze k účetní závěrce za rok 2002:

- Informaci o převzetí listinných kmenových akcií HLDS v celkové hodnotě 4,9 mil. Kč na základě navýšení základního kapitálu této společnosti.

- Informace o předmětu podnikání v celém rozsahu zapsaném v obchodním rejstříku, i když se jednalo o činnosti významné, jako např. operace na finančním trhu (ve výši 3,6 mld. Kč) a nabývání majetkových účastí v obchodních společnostech (ve výši 100,2 mil. Kč).

- Informaci o činnosti vnitropodnikové spořitelny, kterou provozovaly od roku 2001. Nesprávnosti zjištěné u LČR spočívaly v nedodržení některých ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, a opatření MF, kterými se stanoví účtová osnova, postupy účtování pro podnikatele a obsah účetní závěrky pro podnikatele.

E. Kontrolní systém

1. Součinnost zakladatele a dozorčí rady LČR

Cílem kontroly NKÚ bylo mj. prověřit, jakým způsobem zakladatel v kontrolovaném období vyhodnocoval činnost dozorčí rady LČR (dále jen „DR“) a zda sledoval, jak zejména jím jmenovaní členové DR zastupují zájmy státu. Toto hodnocení je podle vyjádření MZe „osobní záležitostí ministra“ a „nejsou o něm pořizovány písemné dokumenty“.

Dohled nad LČR zakladatel prováděl monitorováním zápisů ze zasedání DR a formou ústních informací podávaných ministři na jeho vyžádání. Přitom zápisy byly vedeny stručnou formou, která neposkytovala komplexní přehled o projednávané problematice.

DR dle vyjádření MZe nezjistila v kontrolovaném období žádné zásadní nedostatky v činnosti LČR. Také při schvalování účetní závěrky, výroční zprávy a rozdělení zisku za roky 2001 a 2002 neuplatnila DR ani zakladatel žádné zásadní připomínky, přestože kontrola NKÚ zjistila, že LČR např. neuvedly v příloze k účetní závěrce za rok 2002 některé významné skutečnosti, které jsou uvedeny v části II. D tohoto kontrolního závěru.

MZe nevěnovalo dostatečnou pozornost vyhodnocování činnosti DR a ani nedoložilo, zda zejména jím jmenovaní členové důsledně zastupují zájmy státu. Až v závěru roku 2003 přijalo MZe určitá opatření.

2. Vnější kontrola MZe

MZe v rámci přijatých opatření k předchozím kontrolám NKÚ stanovilo v roce 2001 LČR povinnost podávat zakladateli pravidelně čtvrtletní informace o hospodářské činnosti a stavu majetku LČR. K těmto informacím, které zakladatel považuje za svůj nástroj kontroly LČR, MZe nepřijímalo žádná konkrétní opatření a bralo tyto informace LČR pouze na vědomí.

MZe v období let 2001 až 2003 provedlo dvě tematické kontroly. Žádná z těchto kontrol neprovéřovala, zda hlavní předměty podnikání LČR a ekonomicky významné činnosti byly zajišťovány účelně a hospodárně.

MZe nedoložilo, jakým způsobem přizpůsobilo systém kontroly vůči LČR zákonu č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě, který se vztahuje i na kontrolu státního podniku vykonávanou zakladatelem.

MZe neplnilo důsledně některé povinnosti uložené zakladateli zákonem č. 77/1997 Sb. zejména tím, že důsledně nekontrolovalo, zda potřeby státu, které LČR zabezpečují, jsou zajišťovány účelně a hospodárně. O tom mj. svědčí skutečnost, že MZe v období let 2001 až 2003 neprovedlo u LČR žádnou kontrolu zaměřenou na oblast obchodních smluv, nakládání s dočasně volnými finančními prostředky a nabývání majetkových účastí LČR v obchodních společnostech.

3. Vnitřní kontrola LČR

Vnitřní kontrolní systém LČR byl zaměřen zejména na odbornou kontrolu. LČR mají zavedený inspekční systém, při kterém kontrolní činnosti vykonávají odborné útvary ŘLČR a OI.

LČR dále zajišťují kontrolu nakládání s majetkem pracovníky pro katastr a restituční, které metodicky řídí majetkoprávní odbor ŘLČR, a kontrolu v oblasti finanční metodiky účetnictví, které metodicky řídí vedoucí odboru účetnictví. Inspekční systém sloužil v oblasti kontroly majetku a financí více jako nástroj controllingu než jako nástroj systémového interního auditu.

V kontrolovaném období let 2001 až 2003 nebyl u LČR zřízen žádný specializovaný útvar zabývající se interní kontrolou. Zřízení specializovaného útvaru vnitřního auditu připravují LČR dle jejich sdělení až v roce 2004.

III. Vyhodnocení

V rámci kontroly hospodaření LČR s majetkem státu a s finančními prostředky byla zjištěna řada nedostatků, zvláště při nakládání s finančními prostředky. LČR zejména:

- nakládaly neoprávněně s dočasně volnými finančními prostředky a při nákupu cenných papírů u zahraniční společnosti poskytující nižší míru ochrany ohrožily tuto investici;



- lesnické činnosti zajišťovaly především prostřednictvím podnikatelských subjektů na základě smluv na dodávky komplexních lesnických prací bez výběrových řízení;
- hlavní produkt své činnosti – dříví – LČR z 94 % prodávaly ekonomicky nevýhodně, a to buď prostřednictvím HLDS v režimu zpětného odkupu nebo prodejem dříví nastojato jiným podnikatelským subjektům; tržní způsob prodeje dříví používaly LČR pouze doplňkově, přestože byl efektivnější;

- nedodržely některá ustanovení zákona o účetnictví. Příčinou nedostatků zjištěných u LČR bylo také nedůsledné plnění povinností, které vyplývají MZe jako zakladatelé LČR ze zákona o státním podniku:

- nedostatečná kontrola ze strany MZe, zda potřeby státu, které LČR svou činností zabezpečují, jsou zajišťovány účelně a hospodárně: – při nakládání s určeným majetkem MZe neověřovalo, zda LČR uzavíraly smlouvy v souladu s předloženým návrhem,

- MZe neprovedlo v období let 2001 až 2003 žádnou kontrolu zaměřenou na oblast obchodních smluv či na nakládání LČR s dočasně volnými finančními prostředky;

- nedostatečná součinnost MZe a dozorčí rady LČR: – MZe nevyhodnocovalo, jak jím jmenovaní členové DR zastupují zájmy státu;
- DR nezjistila v kontrolovaném období v činnosti LČR žádné zásadní nedostatky.

- MZe až v závěru roku 2003 přijalo určitá opatření.

- Vnitřní kontrola LČR postrádala systematičnost, zejména v oblasti kontroly majetku a financí.

Stanovisko LČR, s. p., ke kontrolnímu závěru NKÚ

LČR řadu připomínek obsažených v kontrolní zprávě NKÚ již řeší a nastavují systém řízení podniku tak, aby se připomínkové věci nemohly opakovat. Na ředitelství LČR byl zřízen odbor vnitřního auditu a kontroly.

V kontrolním závěru je uvedeno, že LČR majetkově vstupovaly do obchodních společností. Na základě provedených analýz a v souladu s připravovanými zásadami nové obchodní politiky předpokládají LČR, že smluvní vztah mezi LČR a HLDS, a. s., bude v dohledné době revidován. U smlouvy s HLDS, a. s., o poskytování marketingových služeb, obchodních služeb a zajištění obchodu LČR byla zkrácena výpovědní lhůta s možností ukončení smluvního vztahu k 31. 12. 2005, a to pokud nedojde k jiné dohodě smluvních stran. U společností H.F.C., a. s., a KOMAS, a. s., posuzuje nové vedení LČR v současné době možnost ukončení majetkové účasti, a to za podmínky nejmenší finanční ztráty pro LČR.

Zpráva NKÚ dále kritizuje, že LČR uložily dočasně volné finanční prostředky do nákupu cenných papírů. LČR zadaly příkaz k jejich prodeji.

K hospodaření v lesích je třeba konstatovat, že kontrolní závěr odpovídá skutečnosti, ale jde o důsledek systému nastaveného dříve realizovanou transformací lesního

hospodářství. Vedení LČR v rámci připravovaných změn cenové a obchodní politiky LČR pracuje intenzivně na takových smluvních i faktických opatřeních, která povedou k odstranění nedostatků. Vedení LČR zároveň zvažuje revizi smluvního vztahu s HLDS, a. s., včetně své majetkové účasti v této obchodní společnosti. Na ředitelství LČR byl k 15. 3. 2004 zřízen nový odbor obchodu, jehož prostřednictvím bude postupně organizován obchod se dřívím. Všechny předpokládané změny budou ovšem provedeny tak, aby v žádném případě nenarušily stabilitu obchodu s dřívím.

K režijním honitbám LČR uvádějí, že bezpoplatkový odlov trofejové zvěře je poskytován zaměstnancům LČR v zásadě pouze jako odměna při příležitosti významných pracovních a životních výročích.

LČR již přijaly a dále přijímají opatření k odstranění zjištěných nedostatků opírajíce se o zkušenosti a vysokou odbornost pracovníků LČR na všech úrovních. >>

12. května 2004, Hradec Králové

Ing. Lubomír Šálek,
tiskový mluvčí LČR

Otevřený dopis panu Ing. Jaromíru Sixtovi

Vážený pane inženýre, přečetl jsem si Váš příspěvek, uveřejněný v Lesnické práci č. 6/2004, nadepsaný „Normalizační čistka u státních lesů“, jehož obsah mne nutí na něj přiměřeně reagovat.

Úvodem mi dovoluji, abych Vás ujistil, že si Vás jako svého učitele a v pozdějších letech i kolegy upřímně vážím, že Vás považuji za nejen schopného, ale i mimořádně slušného člověka a že Váš článek, na který chci touto formou reagovat, na mém názoru na Vás nic nezměnil, protože věřím, resp. chci věřit tomu, že jste zmíněný článek napsal bez dostatečných informací a snad i „na objednávku“.

Vážený pane inženýre, ve svém článku napadáte ministra zemědělství Ing. Palase, dotýkáte se však i stávajícího vedení státního podniku Lesy České republiky (dále jen „LČR“).

Pokud jde o pana ministra Palase, ani Vám, ani mně nepřísluší jeho kroky hodnotit, můžeme však jistě vyjádřit svůj názor na ně. V tomto ohledu já – na rozdíl od Vás – rozhodnutí pana ministra vyměnit ředitele LČR a následně i vedení odvětví lesního hospodářství na ministerstvu zemědělství (dále jen „MZe“) nejen chápu, ale jednoznačně oceňuji i to, že se k takovému kroku na rozdíl od svého předchůdce odhodlal.

Píšete, že jste „na vlastní kůži“ zažil praktiky padesátých let i pozdější „normalizační“ období a k těmto bezesporu temným obdobím přirovnáváte nynější období změn na MZe i u LČR. Konstatuji, že takové přirovnání opravdu velmi silně pokulhá a nelze ho akceptovat ani jako nadsázku.

Stejně jako Vy, i já pracuji celý život v lesním hospodářství (i když o dobu přiměřeně kratší než Vy), na rozdíl od Vás jsem však v letech 1991 až 2000 pracoval na MZe v odvětví lesního hospodářství ve funkcích, které mi daly možnost nahlédnout podrobně do dění v odvětví. Konstatuji, že jsem také „na vlastní kůži“ zažil nečisté praktiky některých z těch lidí, které ve svém článku označujete za významné osoby odvětví. Zmíněné praktiky se přitom zdaleka netýkaly jen oblasti personální, na kterou kladete ve svém příspěvku takový důraz.

Na rozdíl od Vás zastávám názor, že pan ministr Palas učinil kroky nezbytné k celkovému ozdravení odvětví lesního hospodářství a k tomu, aby byl změněn, resp. odstraněn systém, který podstatnou část výnosů z hospodaření v lesích ve vlastnictví státu poskytoval ne státu, nýbrž různým soukromým subjektům.

Za nedostatek přijatého řešení je jistě nutno pokládat skutečnost, že lesní hospodářství a řízení státní správy lesů, pečující o jednu třetinu území republiky, je dnes ve struktuře MZe reprezentováno pouze sekci, v jejímž čele je vrchní ředitel. Význam lesního hospodářství by si jistě zasloužil, aby bylo jako odvětví řízeno náměstkem ministra pro lesní hospodářství. Jsem přesvědčen o tom, že jde o stav pouze přechodný a relativně snadno napravitelný.

Pokud jde o nové vedení LČR, vytýkáte mu věci nebo kroky, které jsou v našich současných podmínkách součástí zcela běžných manažerských postupů. Tak především probíhající tzv. **personální audit nemá zjistit vhodnost či nevhodnost obsazení vedoucích funkcí, nýbrž má zjistit potenciál schopností lidí na vedoucích funkcích a oblastí, kam má být zaměřeno jejich další**

manažerské, popř. i profesní vzdělávání. Jisté však je, a to zdůrazňuji, že na základě výsledků tohoto personálního auditu nedojde ani k jediné změně na žádné vedoucí funkci na kterékoli úrovni LČR.

Jen pro úplnost dodávám, že specializovaná firma, která personální audit u LČR provedla, byla vybrána z více firem ve výběrovém řízení, a že jde o firmu, která obdobné personální audity již dříve provedla u několika významných státních i soukromých subjektů v České republice (např. Česká spořitelna, a. s.). Rovněž pro úplnost ještě dodávám, že já osobně význam různých, tedy i personálních auditů nepřeceňuji, že však bych si nedovolil přirovnávat je k normalizačním postupům z období *budování tzv. socialismu*.

Dále novému řediteli LČR vytýkáte, že rozhodl o „*podepsání slibu mlčenlivosti*“ a dáváte to – pro mne naprosto nepochopitelně – do souvislosti s *praktikami minulého režimu*. Dovoluji, abych Vám v této souvislosti připomněl ustanovení § 73 odst. 2 písm. b) zákoníku práce, které zaměstnancům vyjmenovaných státních orgánů a institucí ukládá *povinnost zachovávat mlčenlivost o skutečnostech, o nichž se dozvěděli při výkonu zaměstnání a které v zájmu zaměstnavatele nelze sdělovat jiným osobám*. I když LČR jako státní podnik mezi zaměstnavatelskými subjekty vyjmenovanými v § 73 odst. 2 zákoníku práce není, je jeho právem jako zaměstnavatele požadovat od špičkových vedoucích zaměstnanců mlčenlivost o připravovaných závažných koncepčních rozhodnutích a změnách, a to až do doby, než budou řádně připraveny a podnikem zveřejněny nebo realizovány, nebo o věcech, které jsou obchodním tajemstvím (viz § 17 zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník).

Konečně poukazuje také na některé dosud provedené personální změny a dovozujete, že *u podniku dnes vládne atmosféra strachu a apatie*. Já sám jsem zaměstnancem podniku teprve od prosince 2003, mohu tedy hodnotit či posuzovat relativně velmi krátkou dobu. Ze svých vlastních poznatků, získaných z osobních kontaktů s mnoha kolegy na všech úrovních řízení LČR od počátku letošního roku až dosud jsem však přesvědčen o tom, že u podniku žádná atmosféra strachu ani apatie nevládne.

Nové vedení LČR staví budoucnost podniku na všech jeho zaměstnancích, chce plně využít jejich zkušeností, odborného potenciálu i ochoty přispět všemi silami k dalšímu rozvoji podniku v nově nastavených podmínkách. V této atmosféře se o své postavení mohou právem obávat jen ti, kdo se v minulosti zpronečili zásadám poctivé práce nebo zneužili chyb a nedostatků minulého systému k vlastnímu prospěchu.

Vážený pane inženýre, věřím, že hlubší zamyšlení nebo objektivní analýza skutečných důvodů, které vedly ke změnám v odvětví lesního hospodářství na MZe a v vedení LČR by Vás jistě přivedly k jiným závěrům, než k naprosto nepatřičnému přirovnání těchto změn k *normalizačním čistkám*.

Tento otevřený dopis jako reakce na Váš článek bude uveřejněn v podnikovém periodiku „Lesu zdar“ a bude nabídnut k otištění také časopisu Lesnická práce. >>

Hradec Králové, 7. června 2004

JUDr. Ing. Jiří Staněk, CSc.
vedoucí majetkoprávního odboru LČR



Hrad Pecka u Nové Paky v záplavě jarních lesů; foto Jan Řezáč

Léto budiž pochváleno

Když už léto, tak mimo město. Někde na venkově s vlídnou tváří krajiny. S obilnými lány, polní cestou a lesníky. Odpoledne příjezd s ubytováním, navečer bloumání za humny. Sto metrů od obce, kousek od silnice stál uprostřed rumištní vegetace srnec. Billboard – žasl by současný uživatel českého jazyka. Mohl to být špičák nebo slabý vidláček, ale při zapadajícím slunci byl jako velkoplošná reklama na vysněnou dovolenou.

Na místě je otázka, v čem spočívá taková dovolená? Například ve vylézání na posedy a kazatelny v jejich nej-různějším stupni rozkladu. Nebo sledování ptáka velikosti poštolky, který kolem vás loví hmyz tak dlouho, dokud v něm nepoznáte ostříže. Nesmí chybět ani typické projevy srnčí říje, včetně kopulace. Vadí jen, že vás od nich dělí velká vzdálenost, pokládání srny nevidíte každý den. Někde v poli v obilí vyváděl mladé vzácnější druh motáka. Čas k jejich fotografování by byl na úkor srnců, tak jsem se o jejich bližší určení ani nepokoušel. Vidět srnce, jak honí srnu, nebylo později žádnou vzácností. Potíž byla v tom, že se zdržovali v zastíněném, zabuřeném prostoru. Stín nebyl jen, když přšelo, a to byli oba chlupatí milenci zalehlí v posečeném poli. Došel jsem k nim, ničím nekrytý, z nevelké vzdálenosti párkrát zmačknul spoušť, když ale znechuceně povstali, raději jsem od nich zase pozpátku odcouval.

Přijdou okamžiky, kdy jste nuceni střídat pobyt v nemocnici s domácí pohodou. Tehdy zvažujete jestli se příští sezónu budete moci dívat opět, zády k vesnici, přes pole k mladočovskému kostelíku nad zpola zalesněným údolím. Chce to natrénovat celodenní pobyt venku. Pak sbalíte hejblata na fotografování, psíčka pro potěšení a ženu kvůli většímu pocitu jistoty a koncem června jste tam.

Některé kusy poznáváte z loňska, o pozornost se ale hlásí i zvířata nová. Dvě srny, obě se srnčaty. Nebo čiplenka zvědavá tak, že když mi zblízka nakoukla do obličeje, bekla úlekem, div jsem nezkolaboval. Potom ten loňský pár, který mi pózoval za deště. V letošní sezóně zaujal štíhlý, souměrný šesterák s chůzí odpichovanou jako v neustálém střehu. Důvodů k tomu měl hned několik. Krajinou se motají lidé s pejskem i bez pejska, vysedají pod okrajovými stromy, v keřích na mezi, před obilím. Dřepí jako vycpaní. Pejsek vedle člověka neštěká, roura v lidských rukách nestřílí. Krajíně vládnou teploty nad třicet stupňů, každým dnem stoupá napětí a vzrušení. Přichází srnčí říje.

Fotografující musí pečlivě vybírat místo, z něhož chce fotografovat to, co zamýšlí. Nízko usazený člověk není z dálky snadno k spatření. Výsek terénu před sebou může mít malý, ale přehledný. Co se děje za zády možno sluchem sledovat, ale ne fotografovat. Odvádí to pozornost. Fotografování zvířat je kombinace nezměrné trpělivosti a veliké dávky štěstí. Funkce, které současné aparáty nabízejí svým vlastníkům, nestačí fotografující využít. Přínosný je automatický posun filmu a expozice. A v terénu neopouštět zdánlivě prohrané pozice. Před příchodem na své stanoviště „jistit“ o chlup déle než zvěř a při odchodu taktéž. Jinak zradím zvěř především sobě. Když už se mi stane i to, je dobré se usadit, uklidnit a vyčkat věci přiš-

tich. Jeden by se nejradyji zfackoval, když si zradí srnce, který právě pokládá srnu. Když oba ale za dvacet minut vykloušou před objektiv na sluncem zalitou louku a děj se třicet metrů od vás opakuje, zamlží se po čase jednomu oko vděčností, že mu okolnosti dovolily přijít, vidět, vyfotit!

Mimochodem, jakou má logiku ta myslivecká mluva, vždyť při tom oba stojí! Kapička že by truňku ohnivého pozorování lovcovu zmátla? Kdoví!

><

Mirko Hain



Země zapovězená

Do Tater jsem jezdil nepravidelně, zato rád. Dokonce i po svatbě, kdy jsem vyženil partnerku, kterou neopustila chuť vymetat se mnou kdejaké kouty plné přírodních zajímavostí. Ubytovali jsme se ve Žiaru a místo trmácení v přeplněných autobusech jsme navštěvovali raději místa dosažitelná výhradně pěšky.

Úplný závěr Monkovy doliny v Belianských Tatrách je nad posledním výšvihem tvořen obří mělkou mísou ze skal a kamení. Kosodřeviny je tam pořádku. Manželka remcá proti výrostkům na obzoru. „Hvízdaj na sebe jako uličníci!“ „Nehvízdaj,“ povídám, „hvízdá svišť.“ Místo neplodného dohadování jsem jí postrčil před sebe a nasměroval ke shluku kamenných bloků, odkud se podle mého úsudku hvízd ozval. Ať vidí, že to rámusící zvířátko existuje. Nechal nás přijít na pár metrů, zapanáčkoval a vyslal proti nám vpravdě bohatýrský hvízd. Žena o krok ustoupila, oběma nám pískalo v uších.

Jak se ještě tentýž den ukázalo, hlídkovala tu před svou norou macatá svištice, matka dvou potomků. Když jsme delší dobu nehnutě leželi v trávě mezi kosodřevinou, vypravili se oba cvalíci za bylinnými dobrůtkami až k pohorkám mé ženy. Svišti jsou vůči fotografům velmi vstřícní. Dokážou mezi sebou skotačit, onipovat se navzájem čumáčkama, dokážou se nehnutě vyhřívat na slunci, rozvaleni jako měch naplněný tekutinou. On totiž tuk svišťů je takové konzistence, že po zastřelení jim prý vytéká z rány. Svišti dokážou být vůči sobě i neurvalí a agresivní. Svišti naopak nedokážou strpět orla skalního nad sebou a lišku nebo rysa z kterékoliv strany. Nedokážou snést, když se u tichého, nenápadného fotografa zastavují turisté se slovy „... to sou ty lovy beze zbraně nebo nekrvavé lovy, že jó“. To v nich probudí obezřetnost. Po výkřiku prsaté padesátnice „hele pane – svišť, támhle máte sviště“ prchájí oba oslovení ze scény. Svišť do díry, pán s fotovýbavou do Terryho chaty na panáka.



Dole byly koberce petrklíčů a potoky plné vodní tříště z jarního tání. O pár set metrů výš, po slabé hodině stoupaní jsem konečně v mělké kotlině pod Širokým sedlem. Je ještě plná souvislé vrstvy jiskřícího sněhu, který překrývá i seskupení mohutných skalních bloků, odkud se tenkrát prezentovala svým hvízdem ta svištice se dvěma potomky. Teď tu vládne božské ticho. Zleva od Belianské kopy, sem sestupuje stádo kamziků, které pravidelně odpočívá pod převisem, přes který tající sníh vytváří z drobných kapiček třpytivou vodní záclonu. V zasněženém svahu si vyřizují úcty nějací tvorové. Tři siluety se za vzteklého vrčení a mrmání postrkují a odhánějí. Než stačí některý z nich odchvátat svahem mimo dohled, zjeví se odněkud další. To svišťové opouštějí noru, v níž přezimovali a jelikož probíhá současně i páření, stávám se svědkem jejich agresivního dohadování kdo, s kterou a kam při odchodu ze společné noclehárny zamíří.

Končil první červnový týden. V den mého odjezdu bylo v přírodním amfiteátru pod Širokým sedlem sněhu už poskrovnu. Nora, v níž přezimovaly populace místních svišťů, teď zela prázdnotou. Jaro se usadilo v Tatrách nadobro. Byl čas sejít do Žiaru, sbalit a nočním vlakem uhanět k domovu. Ve shluku kamenných bloků porostlých spoře trsy zaschlých travin se pohnul sotva znatelně jeden drn na znamení, že to staré známé místo je svištěm opět zabydleno. Pokud se tohle zvíře nepohne, je svým zbarvením k nerozeznání od kopečků trávy rostoucí všude na skalách, trávy vyrudlé sluncem. Byl jsem na sebe hrdý, že vím, která tráva je travou a která svištěm. Co jsem ale tehdy nevěděl bylo, že procházím Monkovou dolinou naposledy.

Roku 1979 byl uzavřen celý komplex Belianských Tater pro turistickou veřejnost kvůli ochraně tamních biospolečenstev.

>>

Mirko Hain



Certifikace lesů systémem PEFC

V reakci na příspěvky Ing. Morávka a Mgr. Rezka bych si dovolil představit systém PEFC v ČR a prezentovat svůj názor na stav certifikace lesů v ČR i ve světě a krátce se zamyslet nad dalším vývojem certifikace.

Základní principy certifikace

V současném světě globalizace stále více narůstají potřeby organizací systémově zajistit u svých výrobků a služeb kvalitu, bezpečnost, zdravotní nezávadnost a v neposlední řadě i ekologickou přijatelnost. Certifikace a koordinovaný přístup k systému řízení má v tržních podmínkách jednoznačně strategický a mimořádný obchodní význam. Důsledné a trvalé zlepšování systému řízení jsou základním předpokladem pro uplatnění výrobků či služeb v náročném konkurenčním prostředí.

Certifikací lesů se v tomto pohledu myslí potvrzení třetí strany (nezávislé na dodavateli, odběrateli i na tvůrci standardů), že dodavatel splňuje požadavky trvale udržitelného hospodaření v lesích dané schváleným normativním dokumentem, který upravuje konkrétní požadavky.

PEFC

Program of the Endorsement of the Forest Certification schemes (PEFC Program vzájemného uznávání systémů certifikace lesů) vznikl v roce 1999 za účasti zástupců 11 evropských zemí (dnes sdružuje zástupce 27 členských zemí) jako nezávislá nevládní nezisková organizace, která podporuje trvale udržitelné hospodaření v lesích prostřednictvím certifikace lesů zajišťované třetí nezávislou stranou.

Jedním z impulzů pro vznik systému PEFC byla otázka možné účasti drobných vlastníků lesů (kterých je jenom v ČR cca 150 tis.) a návaznost na ostatní normy systému řízení, jako je ISO 9000 a 14000. Proto je systém PEFC založen na striktním oddělení pravomocí v rámci systému certifikace lesů. V rámci PEFC není možné, aby se jedna organizace podílela na vzniku systému certifikace (tvorba standardů) a zároveň kontrolovala jejich implementaci (certifikační a akreditační proces). To by mohlo vést k situaci, kdyby jedna organizace nebo zájmová skupina mohla zcela kontrolovat situaci v certifikaci lesů či dokonce v celém lesnickém sektoru.

Jak již z názvu sdružení vyplývá, PEFC funguje na principu vzájemného uznávání jednotlivých národních standardů. Národní standardy jsou po svém schválení na národní úrovni prověřovány pilotním testováním, následně procházejí revizí ze strany Rady PEFC. V případě, že splňuje všechny požadavky je doporučen Valné hromadě PEFC ke schválení a vzájemnému uznání.

Národní standardy PEFC

Národní standardy pro trvale udržitelné hospodaření vznikají z iniciativy národních orgánů PEFC a jsou diskutovány a schvalovány za účasti všech zájmových stran, které projeví o certifikaci systémem PEFC zájem. Odpovídají tak nejlépe místním ekologickým, ekonomickým, legislativním,

sociálním, kulturním a politickým podmínkám a jsou v souladu i s historií a tradicemi lesního hospodářství. Vývoj a zavádění národních certifikačních schémat (individuální, skupinové i regionální certifikace) umožňuje, aby malí i velcí vlastníci lesů nesli při tvorbě certifikačních postupů svůj díl odpovědnosti a finančních nákladů a zároveň, aby z ní měli všichni stejné přínosy. Národní standardy pro trvale udržitelné hospodaření jsou vytvořeny na základě závěrů MCPFE (ministrské konference na ochranu lesů v Evropě), ve které jsou jednotlivé země zastoupeny ministerstvy. MCPFE je spojujícím článkem pro vývoj národních standardů PEFC ve všech zemích Evropy.

Práce na Českém systému certifikace lesů (národní standard) začaly krátce po vzniku PEFC v roce 1999 a po mnoha jednáních byl dokument schválen v roce 2001. V září 2002 byl vydán certifikačním orgánem regionální certifikát. V současné době je v regionální certifikaci zapojeno více než 700 vlastníků lesů hospodařících na celkové ploše přesahující 1,9 mil ha (73 % lesů v ČR). V následujícím roce bude započata práce na revizi národních dokumentů, kterou musí projít každých 5 let tak, aby reagovaly na měnící se požadavky trvale udržitelného hospodaření v lesích a zároveň se vyhodnotily zkušenosti s dosavadním fungováním systému.

Systém kontroly

V České republice probíhá ročně interní audit (venkovní šetření) na minimálně 10 % rozlohy lesů zařazených do regionální certifikace. Kontrola hospodaření u systému PEFC vychází z principu presumpce nevinu, proto je výběr kontrolovaných lesních majetků zcela náhodný. K náhodně vybraným vlastníkům se přidávají ještě taci, u kterých je signalizován potencionální rozpor s plněním kritérií, na druhou stranu se do náhodného výběru nezařazují vlastníci, kde již proběhl audit v nedávné době. Při náhodném výběru se dbá, aby proporcionálně byli zastoupeni všichni vlastníci podle velikosti, typu vlastnictví a umístění v regionu. To zaručuje, že audity nebudou probíhat pouze u velkých vlastníků, ale soustředí se i na střední a drobné vlastníky.

Interními auditory jsou zkušení zaměstnanci Ústavu pro hospodářskou úpravu lesů (ÚHÚL), kteří jsou důkladně proškoleni pro provádění venkovních šetření podle patřičné metodiky Sdružení-Žadatele. Na základě výběru vlastníků je provedeno přiřazení jednotlivých auditorů dle místní příslušnosti k pobočce ÚHÚL. Auditor prověřuje plnění všech kritérií trvale udržitelného hospodaření a postupuje v souladu s platnou metodikou. ÚHÚL je organizační složka státu s více než 60 letou tradicí a dává tak záruku nezávislého a objektivního posouzení všech kritérií.

Nad důvěryhodností celého systému vnitřních kontrolních mechanismů dbá certifikační společnost Bureau Veritas

PEFC ČR

je zájmové sdružení, jehož účelem je podpora trvale udržitelného hospodaření v lesích a spotřeby dřeva jako ekologicky obnovitelného zdroje a výrobků ze dřeva, ochrany přírody a trvale udržitelného rozvoje společnosti prostřednictvím certifikace systémem PEFC. PEFC ČR je zakládajícím členem Rady PEFC a jeho hlavní činnost je:

- vytvoření a správa Českého systému certifikace lesů platného na území České republiky vycházejícího ze základních principů stanovených Radou PEFC,
- vytvoření a pravidelná revize kritérií trvale udržitelného hospodaření v lesích jako součásti Českého systému certifikace lesů s cílem postupného zlepšování hospodaření a stavu lesa,

- vytvoření a pravidelná revize pravidel pro certifikaci spotřebitelského řetězce dřeva jako součásti Českého systému certifikace lesů,
- prezentace a propagace Českého systému certifikace lesů na území České republiky i v zahraničí,
- zajišťování vzájemného uznání Českého systému certifikace lesů především prostřednictvím Rady PEFC, spolupráce a koordinace činnosti s obdobnými certifikačními systémy v ČR i zahraničí,
- administrace vlastnických práv a používání loga PEFC na území České republiky.



Pestrý smíšený les je zárukou vysoké biodiverzity, Jizerské hory, LS Frýdlant

Quality International (BVQI), která spolu s funkčností celého systému zároveň sama prověřuje náhodně vybrané vlastnické lesy. Negativní hodnocení systému PEFC ve studii *Footprints in the Forest* vydané britskou organizací FERN, zmiňované v minulém čísle Mgr. Rezkem, nepovažují za důvěryhodnou studii, neboť FERN je koordinátorem severní ekologické komory FSC a otevřeně hlásí svoji výhradní podporu systému FSC.

Stav certifikace PEFC

K 31. 5. 2004 bylo certifikováno systémem PEFC téměř 52 mil. ha lesů ve 13 evropských zemích, které mají schválený národní systém certifikace lesů (podle studie FERN jsou schválené národní standardy FSC pouze v 9 z 59 zemí, kde jsou systémem FSC certifikované lesy). V současné době je dalších 5 systémů v procesu schvalování (u italského, chilského a australského systému již proces končí, u portugalského a kanadského systému byl právě zahájen)

a další se připravují (např. slovenský systém ukončil pilotní testování a připravuje se žádost o schvalování systému). Podporu certifikaci lesů systémem PEFC vyjadřují nejenom Evropské sdružení vlastníků soukromých lesů (CEPF), mnohé lesnické asociace, ekologické organizace, ale i státní lesy v ČR, Finsku, Francii, Německu, Norsku, Rakousku, Španělsku a také na Slovensku a ve Slovinsku jsou státní lesy jedním z klíčových účastníků účastnického se přípravy národního standardu.

Informace o původu certifikovaného dřeva se předává dále prostřednictvím podniků, které mají zavedený systém spotřebitelského řetězce dřeva (C-o-C). V současnosti je těchto podniků více než 1500, z toho 93 v České republice. V současné době jsou držitelé certifikátu C-o-C především z řad těžebních a obchodních společností, pil a takřka všichni rozhodující prvotní zpracovatelé. Potvrzení o certifikovaném původu je dnes téměř nutností při exportu dřeva do zemí našich největších partnerů (Rakouska a Německa).



DISKUSE

>> Situace ve vybraných zemích Evropy (platné k 1. 6. 2004)

Stát	celková výměra lesů	PEFC			FSC		
		% cert. lesů	výměra cert. lesů (ha)	počet cert. CoC	% cert. lesů	výměra cert. lesů (ha)	počet cert. CoC
Belgie	600 000	34,42	206 524	9	1,00	5 999	72
ČR	2 630 000	73,46	1 932 045	93	0,40	10 441	12
Dánsko	460 000	1,62	7 444	0	0,08	372	51
Estonsko	2 011 000	člen PEFC		0	52,89	1 063 555	10
Finsko	23 000 000	96,95	22 298 165	80	0,00	93	1
Francie	13 880 000	23,99	3 330 005	472	0,11	15 325	51
Chorvatsko	2 105 000	není členem PEFC		0	94,46	1 988 480	22
Itálie	6 360 000	dosud neschv. systém		2	0,18	11 411	77
Litva	1 976 000	člen PEFC		0	21,89	432 526	14
Lotyšsko	2 882 000	0,96	27 698	13	58,50	1 685 932	70
Lucembursko	80 000	člen PEFC		0	0,00	0	4
Maďarsko	1 610 000	není členem PEFC		0	11,72	188 687	8
Německo	9 811 000	70,16	6 883 046	399	5,06	496 520	245
Nizozemsko	330 000	není členem PEFC		2	38,50	127 056	193
Norsko	12 000 000	76,24	9 149 100	5	0,04	5 100	5
Polsko	8 590 000	člen PEFC		0	72,01	6 186 018	249
Portugalsko	3 467 000	dosud neschv. systém		0	0,00	0	0
Rakousko	3 924 000	100,00	3 924 000	265	0,10	4 044	21
Rumunsko	5 940 000	není členem PEFC		0	0,53	31 611	9
Slovensko	1 989 000	člen PEFC		0	2,20	43 659	10
Slovinsko	1 077 000	žádost o přijetí PEFC 0		0,00	0	11	
Španělsko	6 910 000	2,72	188 289	11	0,02	1 135	23
Švédsko	24 400 000	15,40	3 756 624	46	42,38	10 340 764	114
Švýcarsko	930 000	27,81	258 648	111	26,77	248 973	145
V. Británie	2 030 000	0,45	9 125	35	56,81	1 153 334	347
Celkem Evropa			51 970 718	1543		24 041 035	1764

Některé mimoevropské země

Austrálie		dosud neschv. systém		0		246 175	4
Brazílie	400 000 000	člen PEFC		0	0,40	1 606 962	151
Chile	16 100 000	dosud neschv. systém		0	2,61	420 719	21
Japonsko**				1		278 314	162
Jihoař. rep.	3 980 000	není členem PEFC		0	37,68	1 499 620	123
Kanada*	322 500 000	4,46	14 380 000	0	1,32	4 253 822	101
Malajsie		členem PEFC		0		77 242	37
Mexiko	37 440 000	není členem PEFC		0	1,54	578 194	15
Nový Zéland	6 200 000	není členem PEFC		0	10,07	624 326	55
USA*	298 100 000	3,67	10 930 000	0	1,61	4 795 890	406

* Systémy v USA a Kanadě nebyly dosud uznány Radou PEFC

** Podílí se na propagaci iniciativy PEFC Asie a připravuje žádost o přijetí do PEFC

CELKEM SVĚT			51 970 718	1544		42 116 232	2839
--------------------	--	--	-------------------	-------------	--	-------------------	-------------

Zdroj PEFC a FSC

Pozn.: V Evropě je schválený národní standard FSC pouze v Německu, Švédsku a Velké Británii, další země certifikují podle dosud neschváleného systému (v různých fázích přípravy nebo schvalovacího procesu) nebo podle mezinárodního standardu.

>> Závěr

Trvale udržitelné hospodaření v lesích je přínosem pro vlastníka i stát. Certifikace je jedním z nástrojů, jak odlišit ty vlastníky, kteří dodržují kritéria a za to jim poskytují podporu formou lepších možností na trhu. Podpora certifikace ze strany státu nesmí směřovat ke konkrétnímu systému, ale k lepšímu uplatnění dřeva a výrobků z něj na trhu a tak vytvářet prostor pro zodpovědné ekologické, ekonomické a sociální hospodaření v lesích. To, k jakému

systému certifikace lesů se přikloní vlastník lesa a zpracovatelé dřeva, je především jejich svobodné rozhodnutí, ve svém důsledku však plně závisí na chování zákazníků, kteří svoji podporu ekologii vyjadřují ochotou kupovat certifikované výrobky ze dřeva. Zde je také největší význam certifikace lesů bez rozdílu systému. >>

Ing. Pavel Hes,
PEFC ČR, e-mail: pefc@pefc.cz

Pohár LČR 2004

Malým tréninkem pro pořadatele blížícího se 37. Mistrovství Evropy v loveckém parkúru, byl Pohár LČR v prvních květnových dnech roku 2004.

Závodníci rozdělení do mnoha kategorií předváděli první den své umění při střelbě proti slunci, druhý den již schovávali patrony do kapes, aby jim nezvlhl prach, neboť nad vrážskou střelnicí se zatažlo a celý den usilovně přšelo. Jenže kdo umí, umí i za deště a pokud má natrénováno tak, jak třeba střelci ze Židlochovic a Konopiště, což se ovšem předpokládá, neovlivní je ani nepřízeň počasí. U tohoto závodu jde však především o setkání. Ředitelé, správci, hosté, ti všichni na chvíli zapomenou na řeholi lesnického povolání a mluví řečí neformálních setkání. Závodnickou duši však máme všichni. Proto na stanovišti střídá výraz klidné tváře napětí, před startem holuba a úleva po výstřelu. Zdáli můžete pozorovat úspěšného střelce i toho, kterému holub ulétl. Občas se potom díváme na pušku, kroutíme hlavou a třese se s patronami v kapse, zda neopomněl výrobce na broky.

Během dvou závodních dnů střílel každý soutěžící celkem na 100 terčů. Nejlepším výsledkem se mohl pochlubit při vyhlásování vítězů domácí závodník Martin Tůma s 82 zásahy. Na stupně vítězů ho potom doprovodili Jaromír Uher (80) a Ing. Josef Dostál (77) po rozstřelu se čtvrtým v pořadí Ing. Janem Kovaříkem. V kategorii ředitelské zvíťazil Ing. Jan Ferkl (77), mezi správci Ing. Jan Rohan (72) a z hostů byl nejlepší Ing. Jan Staněk (80).

Statečné srdce prokázaly i dvě ženy – Milada Školová, a Ing. Lenka Křiklánová.

Po součtu společných výsledků zaplnil první stupeň vítězů družstev LZ Židlochovice nástřelem 242 terčů před KI Frýdek Místek (227) terčů a KI Brandýs nad Labem (213 terčů).

Každý závodník obdržel při závěrečném vyhlásování vítězů drobnou pozornost od pořadatelů a z úst ekonomického ředitele LČR Ing. Zdeňka Cábý příslib podobných neformálních setkání lesníků i v budoucnosti. ><

Miloslav Louda



Střelba na asfaltového zajíce



Tak jdeme na to – Ing. Lenka Křiklánová na stanovišti



Soutěž v rychlopalbě je atraktivní pro diváky



Závodníci z LZ Židlochovice nejlépe rozvrhli síly

Dárek ke Dni Země

Kapitola první: Legenda a historie

Věřte, nevěřte, bylo to tak. Když Stvořitel dokončil svoje dílo a položil základy vývoje světa, zbývalo mu už jen rozdat všemu živému v panenské přírodě pracovní náplně.

„Stvořil jsem Vesmír, Nebe, Zemi, Život na ní a k obrazu svému i Člověka“. Odmlčel se a vzápětí pokračoval. „Se svou tváříví bude mít člověk obrovské problémy. Vše, co jsem vykonal, bude pro něho nedokonalé, bude to chtít předělat.“

Tyto úvahy Adam neslyšel. Po operaci, kterou podstoupil, spal. Evu Stvořitelova slova vysloveně nudila, zato si se zájmem prohlížela Adamovo tělo. Sáhla mu na nos, zatáhla za uši, ocenila ohebnost jeho prstů na rukou a vyjekla, když jeden z podivných výrůstků Adamova těla pod jejími dotyky začal bytnět. Honem toho nechala a přejela mu prsty hrud. Zhrozila se, když zjistila, kolik žeber Adamovi ještě zbylo. Co když mu Stvořitel vyjme z hrudi další a další... Neodvážila se pomyslet a poopravila si účes.

„Tak běž Evo, udělej si make up, Adam se už co nevidět vzbudí“, ozval se Hlas Boží. Na jeho výzvu zvedla se zelenooká kočka a pyšně se vztyčeným ocasem vznešeně odkráčela. Pár kroků za ní klopytala Eva.

„Vy všichni v říši rostlinné či živočišné“ pokračoval Stvořitel, „budete respektovat přírodní zákony, chcete-li zákony Boží. Člověk je však bude porušovat. Věnujte pozornost rozporu jeho slov a činů. Budete mu učitelé a vychovateli, protože Vy neznáte přetvářku.“ Koruna stromu zčervenala a cosi v ní zlostně prsklo: „promiň, omlouvám se ti chameleone“, a celá koruna stromu se opět zazelenala.

„Tak pojďte, ukažte, jak vám to půjde.“ A už před ním pózovala a defilovala všechna zvířata velká i malá, slétlo se ptačtvo nebeské a všichni ujišťovali Stvořitele o své spolehlivosti. Jen liška mžourala očkami, jako že se jí to netyká. Přišli téměř nepovšimnutí bratrance červotoč a kůrovec. I jim věnoval Stvořitel pohled a oni mu porozuměli.

Adam hlasitě oddychoval ze spánku.

„Kolik vás bude muset zahynout, aby člověk našel pokoru? A bude Vás na ten úkol dost?“, posmutněl Stvořitel věda, že nehybné stromy a květiny tiše čekají, jaký osud jim lidé připraví...

Adam se probudil a dějiny lidstva se začaly řídit do budoucnosti: do doby kamenné, bronzové, železné a pozor: do vědecko-technické revoluce. Až do jejího vypuknutí se měla téměř všechna zvířata dobře, jen kůrovec živil. Ne že by stromů bylo málo, byly obrovské, ale jeden od druhého býval daleko a jejich kůra vesměs tvrdá. Málokde, poněvadž v horách, našel se smrk se sladkou, šfavnatou kůrčičkou. Kůrovcovi neměli často nic do huby. Navíc, vždy, když hlava rodiny ucházela se o přízeň paní Kůrovcové, ta se od něj odtáhla: „Jak bys chtěl, prosím tebe, uživit děčka?“

I zanevřel kůrovec na Hospodina.

Na lepší časy se blýsklo, když vědecko-technická revoluce potřebovala obrovské množství dřeva. Začala hulákat na lesníky: „Proč nesadíte smrky? Rostou rychle, dřevo mají lehké a hlavně mnoho. Sázejte smrky! Jeden vedle druhého! Na co Vás mám! Za co Vás platím! Buky, duby, pryč, pryč!“ Nikomu z lesníků se do popravu staletých obrů nechtělo, ale sázet smrky začali. Museli.

I velebil Kůrovec Člověka. Člověk mu dal pořádnou obživu. Na svého Stvořitele dávno zapomněl, ale v genech nesl stále jeho odkaz, svou pracovní náplň. Konzumoval a množil se. Tu a tam nějaký ten smrk zrezavěl a uschl. To nic, říkal si Člověk, nechápe, že lekce kůrovec již začala. Teprve když píseň „Zelení hájové“ přestávala být hitem, ti bystřejší v epoše vědecko-technické revoluce pochopili, že kůrovec je učitelem etikety, že nemá cenu proti němu bojovat, že je lépe nechat ho být, smrky vykácet, nechat je tam, kde je Pán Bůh nasadil (ale to si nechceme přiznat a raději proto říkáme „kde byly původní dřeviny“). I bylo rozhodnuto sázet na volná místa opět duby, buky, borovice, jedle apod.

Co k tomu dodat? Snad jen to, že tady legendy a historie končí a začíná prozatímní přítomnost.

Kapitola druhá: Přítomnost v Raduni

Raduň je malá obec, ležící 6 km jihovýchodně od Opavy. Má všechny předpoklady k tomu, aby se stala malou perličkou na mapě Slezska: Zámek s anglickým parkem, lesy, rybníky, spojení s městem linkou MHD. Obec nabízí stavební místa a tak rozvoj obce, která má dnes ztěž 1000 duší, na sebe dlouho čekat nedá. Próza života přináší už několik let stejný obraz: Těžké kamiony, naložené smrkovou kulatinou, projíždějí Raduň a vyvázejí dřevní hmotu do okolních dřevařských podniků. Kůrovec je však stále o několik dělek před nimi. Obrovské kamiony denně rachotí pod okny raduňské školy. Vida, na školu bychom málem zapomněli a ona může být tak významným fenoménem v životě malé venkovské obce. Nezaznívá v dunění mohutných motorů jakási otázka, výzva?

Zaslechla ji trojice mužů, kteří kdysi v časném podzimu loňského roku sešli se u kávy a při svém rozchodu s kouskem ironie přivlastnili si hrdý název: „Přípravný a organizační výbor pro výsadbu dětského lesa v Raduni“. Pánové pošilhávali po sobě už dlouho: Nemohla by škola pomoci při obnově lesa? Těžce, přetěžce osazují Lesy ČR, s. p., každoročně vzniklé holiny sazenicemi buku, dubu, jedle, borovice. Je to nevidaná přeměna lesa, snaha přiblížit se skladbou dřevin původním lesním porostům. Žádný lesník nesází les pro sebe, ale pro příští generace vnuků a pravnuků. Děti by to měly vědět, být u toho. O podílu prospěšnosti dětské práce se musí veřejnost dovědět a ocenit ji. Probouzejme a pěstujme v dětech vztah k přírodě. Vyvedme je z lavic a ukažme jim, jak se sází les! Anebo ho s nimi vysaďte! Budeme mít „Dětský les“! Kdo jsou tito pánové a co je spojuje?

Prvním z trojice je Ing. Jiří Slavíček, revírník Lesů ČR, lesní správa Opava. Řídí revír Hlubočec, kam katastr obce Raduň spadá. Má citlivou duši: dokáže pozorně naslouchat názorům jiných, je k nim tolerantní. Je dřič a svědomitě plní vše, na čem se s partnerem v dialogu dohodl. Je šťastně ženat, manželkou je mu paní učitelka.

Druhý je pan Paedr. Leoš Tesárek. Je ředitelem školy (plné učitelky), stojící v Raduni pod lesem. Jejich 250 žáků má štěstí,

že pan ředitel je nositelem typicky slezské zdrobněliny jména Tesař. Sekal by je za jejich lotroviny sekerou; takhle je jenom trpělivě a laskavě opracovává v rámci školních osnov. Botanik a dendrolog, kantor tělem i duší. Je šťastně ženatý, manželkou je mu paní učitelka.

Třetím vzadu je Ing. Jaroslav Kadula. Narodil se někdy před více než sedmdesáti lety z lásky učitelky a lesníka a o sobě tvrdí, že je domovníkem ve vile své ženy, která je otrokyní jejího kocoura a psa. Sám prý pracovat nebude, ale hrál by si celý den. Je myslivcem a členem Spolku pro obnovu vesnice Raduň. Je šťastně ženatý, manželkou mu není učitelka. Ale pozor! Jeho starší sestra, učitelka, pozoruje svět už z obláčky a švagr, učitel, přiznal se do rodiny za mladší sestrou, též učitelkou.

Šťastným pojátkem mezi pány z přípravného tria je láska k přírodě, k dětem, ale též rodinné zázemí. Také nespokojenost se stavem společnosti a pocit vlastního podílu odpovědnosti za tento stav. Též vědomí toho, že nevykoná-li někdo dobrý skutek, k němuž má schopnost a sílu, dopouští se hříchu.

Kapitola třetí: Slezské písně

Ing. Slaviček vybral a nechal odlesnit dvě plochy k osázení buky a jedlemi. Obě jsou u turisticky frekventovaných cest, jednou z nich vede cyklotrasa. K projektu „Dětský les“ se přihlásilo Myslivecké sdružení Raduňka. Podle pokynů revírníka myslivci obě plochy na vlastní náklady oplotili a předešli tak škodám, které by okusem mladých sazenic způsobila zvěř. Rozsah zalesňovacích prací byl nad síly jediné základní školy. Jakmile věšlo ve známost, co se v revíru Hlubočec chystá, přivedlo do Raduně své děti ještě osm opavských škol. Podařilo se však získat i jiné pomocníky. Opavská lesní, a. s., vypomohla vlastním mikrobusem a přepravila děti na vzdálenější a odlehlou plochu. Opavské lesní, a. s., patří poděkování od dětí i organizátorů.

Děti se svým pedagogickým dozorem přijíždějí ve dvacetičlenných skupinách. Pracovat s nasazením dokáží dvě hodiny a pak jsou střídány druhou skupinou. Na lokalitě dostanou instrukce od lesního personálu a následně jsou rozděleny do dvou čet. V každé se utvoří pět smíšených párů: Chlapci kopou jamky rozměrů 25 x 25 x 25 cm, děvčata do nich vkládají sazenice, obsypou zeminou a tu pak upěchují. Každou desítku vede jeden lesník. Lesníci pomohou radou, upozorní na chyby, pomohou s motykou těm, kteří zápasí s kořeny, kameny a bdí nad kvalitou výsadby. Neplechu děti při práci nedělají. Atmosféra je vždy radostná. Na závěr, kdy lesníci za vykonanou práci poděkují, volí se Miss Motyka, kterou se může stát jak děvče, tak i chlapec. Záleží jen na odvedené práci. Bývá veselo.

A tu jsou jména těch lesníků, kteří se dětem neustále věnovali. Jsou to pánové: Ing. Jiří Slaviček, Martin Gratcl, Jaroslav



Falešník, Josef Kozák a Vratislav Židek. Děkujeme Vám, že jste naučili děti sázet les.

A co se ještě v lese přihodilo?

Stalo se, že lesníci podcenili schopnosti jedné sedmé třídy. Sedmička, zařazena na konci jedné pracovní směny pracovala tak usilovně, že chyběly sazenice. Ha, ha.

Stalo se též, že dvě nejmenované učitelky se zapomněly, s vervou kopaly jamky a samy vysázely velké množství stromků. Pak se dožadovaly toho, aby jejich škola měla svůj vlastní les, aby se o jeho péči nemusela s nikým dělit! Stalo se, že jeden mladý kantor při loučení pronesl téměř s výčitkou: „Doufám, že příští rok to zopakujete zas“. Stalo se, že jeden odborný poradce, nemoha snést pohled na zápas obětavého žáčka s kamenem, vězícím hluboko v zemi, vzal mu z rukou sekeromotyku a jamku hloubil sám. Po chvíli zchvácen odložil nástroj a na znamení toho, že je hotov, zvolal: „Kdo na moje místo?!“ (dalo by se říci, že vykřikl skoro s básníkem). Paseka plná štěbetající děti ztichla. Opakoval tedy svou otázku znovu a naléhavěji. Ticho. Zvolal tedy potřetí. „Kdo na moje místo! Kdo to napsal?“ Teď se mu doslalo odpovědi poněkud přidrhlým hlasem „Petr Bezruč“. „To se na tebe musím podívat zblízka ty šikulo“ děl dospělec, kráčeje přes celou paseku. Když míjel paní učitelku, dostalo se mu informace o znalci české poezie: „Je to chytrý kluk, ale lajdák a flink. Dnes tu toho moc neudělal.“

„Tak Ty znáš Petra Bezruče?“

„Jasně, je to kámoš“ zněla odpověď.

A pak kámoš Petra Bezruče začal kopat a sázet, až se z něho kouřilo. Opouštěl paseku mezi posledními...

Kapitola čtvrtá: Lesu zdar!

Závěrem bilance pro ty, kteří mají rádi čísla. V „Dětském lese“ pracovalo devět škol, které spolu vyslaly 220 dětí. Odpracovaly 600 hodin v osmi pracovních směnách (dnech).

1. Oplocenka – buk

rozměr (m)	délka plotu (m)	plocha (ha)	výsadka (ks)
90 x 30	240	0,25	2400

2. Oplocenka – jedle

rozměr (m)	délka plotu (m)	plocha (ha)	výsadka (ks)
120 x 25	290	0,28	825*

Na plánovaný počet 1900 ks doplnili pracovníci Opavské lesní, a. s.

Dne 25. 6. 2004 jsme se sešli všichni na slavnosti, kterou jsme uspořádali u první oplocenky a na blízké louce. Zbude nám vykonat ještě jednu práci. Postavit památníček dětského snažení. A tak se turisté dozví, že: „První dětský les“ L. P. 2004 sázely děti z Raduně, opavských škol: Praskova, Mírová, Vrchní, Šrámkova, Mařadkova, Komenského, B. Němcové, též děti z Kravař. Lesu Zdar!



Ing. Jaroslav Kadula,
Spolek pro obnovu vesnice Raduň

11. Mezinárodní soutěž mysliveckých trubačů



Velmi pěkného umístění dosáhli lovečtí trubači Lesů ČR, s. p., LS Jeseník na 11. Mezinárodní soutěži trubačů, pořádané ČMMJ ve spolupráci s Klubem mysliveckých trubačů, Národním památkovým ústavem v Plzni – zámek L. Kynžvart a LČR, s. p., Hradec Králové, v Lázních Kynžvartu dne 24. dubna letošního roku. Z patnácti soutěžících souborů obsadili v ladění „B” třetí místo se 110 dosaženými body, v ladění „ES” obsadili rovněž třetí místo s 90,5 body. V soutěži sólistů ladění „B” se umístili se 114 body na čtvrtém místě a v ladění „ES” pak se 105 body na sedmém místě. Soubor soutěžil ve složení Jeřábková, Plašil, Kohoutek a Procházka, v sólistech soutěžili Jeřábková a Plašil. >>

Jaromír Latner

Vzpomínka



Dne 13. května t. r. zemřel následkem těžké nemoci ve věku nedožitých 55 let pan Ing. Vladimír Zbožínek, od roku 1992 revírník revíru Javorná, Lesů ČR, s. p., lesní správy Jeseník.

Ing. Vladimír Zbožínek byl po celou dobu svého pracovního života provozním lesníkem. Po absolvování VŠZ LF v Brně nastoupil krátce na LZ Janovice u Rýmařova, odkud v roce 1975 přešel na LZ Jeseník, kde až do vzniku LČR zastával funkce technika poleší a polesného. Jednalo se o odborně erudovaného pracovníka, jemuž lesnictví a myslivost přirostla k srdci a který těmito činnostem obětoval celý život. >>

Lesní správa Jeseník ztrácí v osobě Ing. Vladimíra Zbožíňka dobrého pracovníka a výborného kamaráda. Za vše, co vykonal pro lesy a myslivost, zejména v oblasti Zlatých Hor a Rejvízu, mu patří naše poděkování. >>

Za kolektiv spolupracovníků LS Jeseník
Ing. Jaromír Latner, CSc., lesní správce

Konkurs sygnalistów myśliwskich „O Kryształowy Róg”

Mezinárodní soutěže loveckých trubačů v polském Ladku Zdroji se zúčastnily dne 15. května mimo jiné také soubory loveckých trubačů Lesů ČR Lesní správy Jeseník a Lesní správy Javorník. Prestižní význam soutěže, organizované mysliveckými orgány rovněž podpořilo ředitelství regionálních státních lesů ve Wroclawi u příležitosti výročí 80 let od jejich vzniku. V krásném prostředí lázeňského města nedaleko českých hranic byla vystoupení českých trubačů přijata velmi srdečně. Na prvním místě ve skupině a také absolutním vítězem celé soutěže se umístil soubor loveckých trubačů LČR LS Javorník ve složení Výmola, Haška st. a Haška ml. Soubor mysliveckých trubačů LČR LS Jeseník obsadil ve složení Jeřábková, Procházka a Kohoutek pěkné čtvrté místo. >>

Jaromír Latner

V měsíci červnu a červenci oslavili významná životní jubilea tito pracovníci LČR

Padesátiny

9. 6.	Jan Procházka	LZ Židlochovice
9. 6.	Helena Kopfová	LZ Boubín
12. 6.	Zdeněk Kotek	LS Buchlovice
12. 6.	Václav Fatka	LZ Boubín
17. 6.	Viktor Lossgot	LZ Židlochovice
23. 6.	Ing. Vlastimil Svoboda	LS Bučovice
23. 6.	Hana Kerberová	LS Tišnov
30. 6.	Jiří Souček	LZ Židlochovice
30. 6.	Emil Vokoun	LZ Kladská
3. 7.	Helena Cieslarová	LS Jablunkov
3. 7.	Vladislav Mičan	LS Hluboká n. Vlt.
4. 7.	Helena Málková	LS Dvůr Králové
11. 7.	Zdenka Havrlantová	LS Opava
19. 7.	Petr Zabloužil	LS Stříbro
22. 7.	Oldřich Brož	LS Znojmo
22. 7.	Stanislav Špěra	LZ Židlochovice
24. 7.	Petr Rajský	LZ Boubín
27. 7.	Miluše Minaříková	LZ Židlochovice
30. 7.	Věra Šebková	LS Mělník

Šedesátiny

2. 6.	Ing. Zbyněk Nečas	ředitelství podniku
8. 6.	Ing. Jan Chromčák	LS Opava
24. 6.	Ing. Jan Novák	LS Ruda n. M.
25. 6.	Karel Urban st.	LS Litvínov
12. 7.	Ing. Jan Čížek	LS Svitavy
25. 7.	Josef Martínek	LS Plasy
26. 7.	Ing. Karel Brabec	LS Jihlava
27. 7.	Miroslav Bureš	LZ Konopiště

Všem jubilantům blahopřejeme a přejeme jim hodně zdraví a spokojenosti.



I takhle si dokáže letní tornádo pohrát s pořádnými stromy; Vizovické vrchy – hřebenovka ze Syrákova přes vrchol Vartovny směrem ke Vsetínu; LS Vsetín



2004

ROK SMRKU

Lesy k užívání, lesy k užítku